

PARAS JÄTE SYNTYMÄTÖN JÄTE

Uuden jätelain soveltaminen Stockmann-
tavarataloissa

Anna Korhonen

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2011
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellisen asiantuntijuuden suuntautumisvaihtoehto

KORHONEN, ANNA

Paras jäte syntymätön jäte. Uuden jätelain soveltaminen Stockmann-tavarataloissa.

Opinnäytetyö 53 s.
Huhtikuu 2011

Tämä on työelämälähtöinen opinnäytetyö, jonka toimeksiantaja on Stockmann Oyj Abp. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää miksi uusi jätelaki on ollut tarpeellista säätää, miten lain säätäminen on edennyt ja mitä muutoksia lain soveltaminen tuo tavaratalon näkökulmasta. Opinnäytetyöhön on koottu tärkeimmät asiat, jotka uudesta jätelaista on otettava huomioon Stockmann-tavaratalojen toiminnassa.

Opinnäytetyö on lainopillista tulkintaa. Tärkein aineisto on lainvalmisteluaineisto, erityisesti hallituksen esitys uudeksi jätelaksi, jota on vertailtu voimassa olevaan jätelakiin. Lakiuudistuksen taustan kuvaamisessa on otettu erityisesti huomioon Euroopan unionin jätedirektiivi. Lainvalmisteluaineiston lisäksi lähteenä on käytetty oikeuskirjallisuutta sekä Euroopan unionia koskevia asetuksia ja muuta oikeudellista aineistoa. Opinnäytetyön kirjoittamishetkellä jätelaki oli eduskunnan hyväksymä.

Kaikkia uuden jätelain vaikutuksia ei voi vielä täydellisesti kartoittaa. Jätelakia tullaan täydentämään useilla asetuksilla, joten prosessi vie kokonaisuudessaan aikaa vielä 2-3 vuotta. Stockmannin Suomen tavaratalojen kannalta uusi jätelaki ei tule tuomaan kovinkaan suuria muutoksia, koska suurin osa jätelain uusista säädöksistä on ollut käytäntönä jo vuosien ajan. ISO 14001 –standardiin liittyvä ympäristötyö on ollut oikeansuuntaista toimintaa ja tähdännyt jätemäärien vähentämiseen sekä kierrättämisen tehokkuuteen, mikä on myös uuden jätelain tavoitteena.

Tuottajavastuusäännösten tiukentaminen tulee lähivuosina kasvattamaan kaupan osuutta jätteiden keräysverkostossa. Tuottajan velvollisuus järjestää sekä tiedottaa vastaanottoverkostosta velvoittaa kauppa hakemaan toimintaansa parhaiten sopivia kustannustehokkaita ratkaisuja. Siirtymäajat tulevat olemaan lain voimaantulosta vuoden tai kahden vuoden päässä, mutta energiansäästölamppujen osalta ympäristövaliokunta edellyttää, että hallituksen tulisi siirtymäsäännöksistä huolimatta ryhtyä välittömiin toimiin vastaanottojärjestelmän laajentamiseksi.

Asiasanat: jätelaki, jätedirektiivi, tuottajavastuu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

KORHONEN, ANNA

Best waste unborn waste. The application of new Waste Act in Stockmann department stores.

Bachelor's thesis 53 p.

April 2011

This Bachelor's thesis originates from the working life and was commissioned by Stockmann. The purpose of this thesis is to clarify why it has been necessary to enact the new Waste Act, how the enactment has proceeded and what changes the new Act brings for the department store.

This thesis' research method has been the interpretation of the law. The most important material is the law-drafting material, especially the government proposal for the new Waste Act. Special attention has been paid to the implementation of the Waste Framework Directive. Other sources for this thesis were obtained from literature, European Union regulations and other judicial materials. At the thesis' writing moment the new Waste bill was passed by the Parliament.

From the point of view of the Stockmann's Finland Department Stores Division, the new Waste Act will not bring very big changes because the majority of the new regulations of the waste law have already been as a practice for years. All the impacts of the new Waste Act can not be evaluated at this moment. The Act will be completed by the government decrees. This will take time for two to three years more.

Keywords: Waste Act, Waste Framework Directive, manufacturer's responsibilities

SISÄLTÖ

LYHENTEITÄ.....	5
1 JOHDANTO	6
1.1 Taustaa.....	6
1.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, kysymyksenasettelu ja rajaus.....	7
1.3 Toteutustapa	7
1.4 Opinnäytetyön rakenne	8
2 JÄTEALAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUKSEN TAUSTA JA TA- VOITTEET	10
2.1 Jätelainsäädännön kehitys Suomessa	10
2.2 Uudistuksen tavoitteet	11
2.3 Tavoitteet valtakunnallisen jätesuunnitelman toteuttamiseksi	12
2.4 Muuttunut jätteiden käsittelyn toimintaympäristö ja tiukentunut vaatimus- tasoo	13
2.5 Euroopan unionin jätedirektiivi.....	14
2.5.1 Jätehierarkia	15
2.5.2 Direktiivin voimaan saattaminen jäsenmaissa	17
3 JÄTELAIN KOKONAISUUDISTUKSEN KANSALLINEN VALMISTELU	19
3.1 JÄLKI-työryhmä.....	19
3.1.1 JÄLKI-työryhmän tehtävä	19
3.1.2 JÄLKI-työryhmän lopputulos	20
3.2 Eduskuntakäsittely	21
3.3 Lain vahvistaminen ja voimaantulo	23
4 UUDEN JÄTELAIN KESKEISIMMÄT SUUNNITELLUT MUUTOKSET	25
5 STOCKMANN-KONSERNIN YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ JA JÄTEHUOLTO	29
5.1 Stockmann-konserni.....	29
5.2 Stockmann-konsernin yhteiskuntavastuu	29
5.3 Stockmann-konsernin ympäristöjärjestelmä	30
5.2 Stockmann-tavaratalojen jätehuolto	32
6 UUDEN JÄTELAIN SOVELTAMINEN STOCKMANN-TAVARATALOISSA... ..	34
6.1 Jätelain tarkoitus ja soveltamisala rajauksineen.....	34
6.2 Vaarallinen jäte	35
6.3 Tuottajavastuuta koskevat säädökset	36
6.3.1 Maahantuojan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuus tuotesääntelyssä	37
6.3.2 Tuottajavastuu maahantuojana.....	38
6.3.3 Tuottajavastuu jakelijana	41
6.3.4 Tuottajan ja jakelijan tiedotusvelvollisuus.....	42
6.4 Juomapakkausten merkinnät ja vastaanottovelvollisuus	43
6.5 Kirjanpitovelvollisuus	44
6.6 Laiminlyöntimaksut.....	45
6.7 Voimaantulosäännökset	46
7 LOPUKSI	48
LÄHTEET.....	51

LYHENTEITÄ

ELY	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisö
EYVL	Euroopan unionin virallinen lehti
HaVL	hallintovaliokunnan lausunto
HE	hallituksen esitys eduskunnalle
JäteL	jätelaki 3.12.1993/1072
Jätedirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY
KHO	korkein hallinto-oikeus
KOM	komission tiedonanto neuvostolle
KunL	kuntalaki 17.3.1995/365
KSL	kuluttajansuojalaki 12.1.1978/38
LA	lakialoite
Lissabonin sopimus	Lissabonin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopi- muksen muuttamisesta
PerL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
PerVL	perustuslakivaliokunnan lausunto
Reach-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista
Sivutuoteasetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettu- jen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveystään- nöistä
TaVL	talousvaliokunnan lausunto
YmVm	ympäristövaliokunnan mietintö
YK	Yhdistyneet kansakunnat
YSL	ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Opinnäytetyö käsittelee uuden jätelain taustaa, lain voimaansaattamista sekä sitä, mitä asioita uudesta jätelaista tavaratalon on huomioitava liiketoiminnassaan. Uuden jätelain säätäminen ja sen vaikutukset on valittu aiheeksi, koska se on ajankohtainen, mielenkiintoinen ja synnyttänyt vilkasta yhteiskunnallista keskustelua. Jätehuolto, sen järjestäminen ja siihen välillisesti liittyvät muut tekijät, on merkittävä yhteiskunnallinen ja taloudellinen tekijä. Puhutaanpa sitten materiaalitehokkuudesta, tuotteiden elinkaaresta tai ilmastoasioista, jätekysymys nousee niissä kaikissa esille. Jäteala on myös suuri työllistäjä. Jätteiden osalta ollaan siirtymässä entistä enemmän tuottaja maksaa -periaatteeseen, joka on luonut myös uutta yritystoimintaa ja elinkeinomahdollisuuksia erityisesti kierrätyksen ja uusiokäytön alueilla.

Ympäristöoikeus on erittäin laaja ja nopeasti muuttuva oikeudenala. Ympäristöön vaikuttavaa sääntelyä on ollut pitkään, mutta termi ympäristöoikeus on otettu käyttöön Suomessa vasta 1970-luvulla (Hollo 2004, 2). Ympäristöoikeudellinen sääntely kattaa tavalla tai toisella jokaista suomalaista lähellä olevia asioita. Voidaan siis sanoa, että miltei kaikella inhimillisellä toiminnalla ja sitä koskevalla sääntelyllä on ympäristövaikutuksia (Kuusiniemi, Ekroos, Kumpula & Vihervuori 2001, 51).

Ympäristöoikeudellisen sääntelyn taustalla on ajatus ympäristöstä ihmiskunnan yhteisenä ”hyvänä”, jonka vaaliminen on yhteinen asia ja jota ei saa lopullisella tavalla turmella (Hollo 2004, 4). Ympäristöasioiden merkitys yhteiskunnan arvoasteikoissa on huomattava. Suomen perustuslaissa on perinteisten perusoikeuksien, kuten henkilökohtainen vapaus, sananvapaus, elinkeinovapaus ja oikeus omaisuuteen ja sen suojaan, rinnalle nostettu ympäristöperusoikeus. Perustuslaissa (PerL 20 §) määritellään vastuun luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluvan kaikille. Säädöksen toisessa momentissa puhutaan terveellisestä ympäristöstä ja mahdollisuudesta vaikuttaa

elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon (Ekroos, Kumpula, Kuusiniemi & Vihervuori 2010, 4.)

Ympäristöoikeudessa jätelailla on välillinen merkitys ympäristön pilaamisen kannalta. Jätelain tarkoitus on säännellä jätteen synnyn ehkäisyä, jätteen hyödyntämisen edistämistä sekä jätehuollon toiminnallista järjestämistä. Sen soveltamisala ei koske maaperän pilaantumisen ehkäisyä eikä pilaantuneen alueen puhdistusta, vaan ne ovat osa ympäristönsuojelulakia (YSL 7 §, 75 §). (Kuusiniemi, Ekroos, Leinonen, Marttinen & Siitari-Vanne 2001, 53.)

1.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, kysymyksenasettelu ja rajaus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Stockmann-konsernin Suomen tavarataloille miksi jätelaki uudistetaan, miten sen käsittely on edennyt ja mitä säädöksiä uudesta jätelaista on otettava huomioon tavaratalojen toiminnassa, jätehuollossa ja ympäristöjärjestelmän kannalta. Opinnäytetyön tavoitteena on nostaa esille uudesta jätelaista ne asiat, jotka tulevat vaatimaan tiedostamista liiketoiminnassa sekä konkreettisia toimenpiteitä. Itse toimenpiteiden toteutus jää toimivan operatiivisen johdon päätettäväksi. Stockmannin ympäristöjärjestelmä koskee kaikkia Suomen tavarataloja.

Tässä opinnäytteessä haetaan vastausta kysymykseen *mitä asioita uudesta jätelaista on huomioitava Stockmann-tavaratalojen toiminnassa*. Toimeksiantajan aloitteesta opinnäytetyön alkuun on laadittu kuvaus syistä miksi jätelaki uudistetaan sekä se, miten jätelakia on työstetty ja saatettu voimaan. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan jätelain soveltamista ja vaikutuksia vähittäiskaupan, ja tarkemmin Stockmann-tavaratalojen, näkökulmasta.

1.3 Toteutustapa

Opinnäytetyö on luonteeltaan lainopillista tulkintaa. Tärkeimpänä aineistona on hallituksen esitys uudeksi jätelaiksi, jota on vertailtu voimassa olevaan jätelakiin. Lakiuudistuksen taustan kuvaamisessa otetaan erityisesti huomioon Eu-

roopan unionin sääntely ja ympäristöstrategian toimeenpanemiseksi. Keskeisintä tässä yhteydessä on lainopillisesti tulkita se, mitä muutoksia uusi lainsäädäntö tuo suhteessa nykyisiin säädöksiin.

Työssä on lisäksi hyödynnetty ympäristöoikeuden alan kirjallisuutta. Opinnäytetyön lähteenä käytetään oikeudellisen kirjallisuuden lisäksi voimassaolevia säädöksiä, EU:n jätedirektiiviä, Euroopan unionia koskevia asetuksia ja muuta oikeudellista aineistoa sekä eduskunnan valtiopäiväasiakirjoja. Suurin merkitys työn lähteenä on lainvalmisteluaineistolla. Opinnäytetyö perustuu lainvalmisteluaineistoon, koska opinnäytetyön kirjoittamishetkellä kyseessä on eduskunnan hyväksymä laki, joka ei ole vielä voimassa. Eduskuntakäsittelyn valtiopäiväasiakirjoista hallituksen esityksen lisäksi muina täydentävinä lähteinä ovat valiokuntien lausunnot ja ympäristövaliokunnan mietintö sekä eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat.

Stockmann-konsernia ja konsernin ympäristöjärjestelmää koskevaa tietoa on myös koottu Stockmannin sisäisestä ja ulkoisesta tiedottamisesta. Lisäksi on hyödynnetty ympäristöasiantuntijan kokemusta ja tietoa.

Oikeustapauksia ei luonnollisestikaan vielä ole uudesta jätelaista. Jätedirektiivin tulkintaan on kuitenkin pyydetty EY-tuomioistuimelta ennakkoratkaisuja, jotka tuodaan tässä opinnäytetyössä esille.

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön toteutuksen voi karkeasti jakaa kolmeen eri kokonaisuuteen. Ensimmäisessä kokonaisuudessa kerrotaan jätealan lainsäädännön kokonaisuudistuksen taustasta ja tavoitteista. Tässä osiossa paneudutaan myös Euroopan unionin jätedirektiiviin ja sen antamiin raameihin jätelaille. Toisessa kokonaisuudessa hahmotellaan uudistuksen kansallista valmistelua ja hallituksen esityksen etenemistä laiksi eduskunnassa.

Kolmas kokonaisuus keskittyy kuvaamaan uuden jätelain keskeisimpiä uudistuksia ja vaikutuksia. Jätelain laaja-alaisuuden vuoksi kuvataan ensin koko lain

osalta keskeisimmät muutokset ja rajataan sen jälkeen muutosten yksityiskoh-
taisempi tarkastelu niihin kohtiin, joilla on merkitystä vähittäiskaupan, ja erityi-
sesti Stockmann-konsernin Suomen tavaratalojen, toiminnan ja ympäristöjärjes-
telmän kannalta.

2 JÄTEALAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUKSEN TAUSTA JA TA- VOITTEET

2.1 Jätelainsäädännön kehitys Suomessa

Suomessa jätehuoltoa on kehitetty merkittävästi vasta 1970-luvulla. Jätehuoltoa koskeva lainsäädäntö täsmentyi huomattavasti, kun 1978 annettiin jätehuoltolaki ja –asetus. Tuolloin lainsäädännössä tuotiin ensimmäistä kertaa esille esimerkiksi käsitteet ongelmajätteistä ja muista vaarallisista aineista. Lainsäädäntö sisälsi uudet ongelmajätteen käsittelyä koskevat säädökset, eikä näitä jätteitä saanut enää sijoittaa yhdyskuntajätteen (kotitalousjäte) kaatopaikoille. Jätehuoltolaki sisälsi myös ensimmäistä kertaa säädökset keskitetystä jätehuollosta sekä kuntien järjestämästä jätteenkuljetusjärjestelmästä. Aikaisemmin kaikki jätteenkäsittelyyn liittyvät kustannukset katettiin verovaroista, jonka vuoksi jätteen tuottajaa ei kiinnostanut jätemäärän vähentäminen eikä jätteiden vaarallisuus. Merkittävä muutos oli kiinteistön haltijan velvoittaminen suorittamaan jätehuoltomaksua kunnalle kattamaan jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä aiheutuneet menot. (Salo & Snellman 1994, 1- 8.)

Jätehuoltolain ja –asetuksen voimaantulon jälkeen jätteitä koskevaa lainsäädäntöä on muutettu useita kertoja vuosien aikana. Jätteitä koskeva sääntely lisääntyi ja yksityiskohtaistui, ennen kaikkea EU-lainsäädännön vuoksi (Salo & Snellman 1994, 5). Jätehuoltolaki ja –asetus kumottiin nykyisin voimassa olevalla jätelailla (1072/1993) ja jäteasetuksella (1390/1993), jotka tulivat voimaan 1.1.1994.

Suomen nykyinen jätelainsäädäntö muodostuu edellä mainituista jätelaista jäteasetuksesta sekä yli kahdestakymmenestä jätelain nojalla annetusta valtioneuvoston ja ympäristöministeriön päätöksestä tai asetuksesta sekä muutamista sellaisenaan sovellettavista EU:n asetuksista. Olennaisesti jätelainsäädäntöön liittyvät myös vuonna 2000 voimaan tulleet ympäristönsuojelulaki (86/2000) ja –asetus (169/2000).

2.2 Uudistuksen tavoitteet

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistus tuli ajankohtaiseksi, kun EU:n jätedirektiivi tuli saattaa voimaan jäsenmaissa. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on ajanmukaistaa jätealan lainsäädäntö vastaamaan nykyisiä jäte- ja ympäristöpolitiikan painotuksia sekä EU-lainsäädännön vaatimuksia (HE 199/2010, 1). Vaikka jäte- ja ympäristöpolitiikan peruseriaatteet ovat pysyneet suurelta osin ennallaan, vaatimukset ovat kuitenkin edelleen tiukentuneet ja yksityiskohtaisuneet, paljolti EU:n sääntelyn seurauksena. Lisäksi kuntien jätehuoltoyhteistyön tiivistyminen, tuottajavastuujärjestelmien käyttöönotto sekä jätealan kasvanut liiketoiminta ja kilpailu ovat jo muuttaneet jätehuollon perinteisiä toimintamalleja. (HE 199/2010, 6.)

Muuttuneessa tilanteessa tarvitaan siis selkeämpää sääntelyä ja valvontaa. Nykyinen 1994 voimaan tullut jätelakimme on myös osin vanhentunut. Vuosien aikana jätelakiin on tehty kaikkiaan noin kaksikymmentä muutosta, jotka ovat osaltaan pirstoneet jätelain systematiikkaa. Lainsäädännön systematiikan on myös vastattava vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain säännöksiä. Uudistuksen yhteydessä on tarkoitus tarkistaa, että säädöshierarkia ja laissa olevat valtuudet säätää asetuksia ovat kauttaaltaan nykyisen perustuslain mukaisia. (HE 199/2010, 6).

Jätelain kokonaisuudistusta on valmisteltu korkealla poliittisella prioriteetilla, sisältyihän lainsäädäntöhanke Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan. Se on myös yksi hallituksen lainsäädäntösuunnitelmaan kuuluvista, hallituksen erityisen seurannan ja tuen piirissä olevista lainsäädäntöhankkeista, joilla edistetään paremman sääntelyn toimintaohjelman toteutusta Suomessa. (Valtioneuvosto 2007, 64.) Poliittisella tasolla myös eduskunta on kiinnittänyt huomiota jätteen määritelmän epäselvyyteen sekä tarpeeseen selvittää tuottajavastuuseen liittyvää sääntelyä. Eduskunnan mukaan jätelain kokonaisuudistuksessa on myös arvioitava yhdyskuntajätehuollon vastuunjaon seuranta ja etenkin jätekuljetusten valvonnan riittävyttä.

2.3 Tavoitteet valtakunnallisen jätesuunnitelman toteuttamiseksi

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2008 valtakunnallisen jätesuunnitelman vuoteen 2016. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa esitetään millaisilla toimenpiteillä edistetään luonnonvarojen järkevää käyttöä, kehitetään jätehuoltoa sekä miten ehkäistään jätteistä aiheutuvia vaaroja ja ympäristö- ja terveyshaittoja (Ympäristöministeriö 2008, 7). Suunnitelmassa on määritelty vuoteen 2016 asti jätehuollon päämäärät ja tavoitteet.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaan jätepolitiikassa tulisi olla yhä voimakkaampi painotus jätteen synnyn ehkäisyyn, materiaalitehokkuuteen ja jätteen hyödyntämiseen. Tavoitteena on yhdyskuntajätteen määrän vakiinnuttaminen 2000-luvun alun tasolle, noin 2,3 – 2,5 miljoonaa tonniin vuodessa, ja sen jälkeen jätemäärän kääntäminen laskuun vuoteen 2016 mennessä. Jätteiden määrä ei ole kuitenkaan vähentynyt toivotulla tavalla. Suomen ympäristökeskuksen ja Tilastokeskuksen tiedoista käy ilmi, että 2000-luvulla jätemäärät ovat olleet jatkuvassa nousussa. (Ympäristöministeriö 2008, 4, 49.)

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa on asetettu tavoitteet myös jätteen kierrätykselle sekä muulle hyödyntämiselle. Tavoitteena on, että vuonna 2016 yhdyskuntajätteistä kierrätetään materiaalina 50 % ja hyödynnetään energiana 30 %. Näin kaatopaikoille loppusijoitettavaksi päätyisi enintään 20 %. Jätesuunnitelmassa on asetettu tavoitteet myös maaseudun elinkeinotoiminnasta syntyvistä jätteistä, rakentamisen jätteistä, maanrakentamisen jätteistä, teollisuuden jätteistä sekä yhdyskuntalietteistä. (Ympäristöministeriö 2008, 9). Jätteen kierrätys ja hyödyntäminen eivät ole edistyneet tavoitteiden mukaisesti, vaikka kaatopaikalle loppusijoitetun yhdyskuntajätteen määrä on 2000-luvulla laskenut useana vuonna peräkkäin. (Suomen ympäristökeskus 2009).

Tilastokeskuksen jätetilastosta käy ilmi, että vuonna 2009 yhdyskuntajätteen määrässä tapahtui käänne, kasvu-uralta käännyttiin laskuun. Yhdyskuntajätteen määrä väheni edellisestä vuodesta 7,4 %:lla, 2,6 miljoonaa tonniin. Samalla kaatopaikoille viedyn yhdyskuntajätteen määrä laski peräti 16 %, 1,2 miljoonaa tonniin. Tämä merkitsi sitä, että yhdyskuntajätteestä hyödynnettiin materiaalina tai poltossa ennätyselliset 54 %. Kierrätyksen osuus nousi 36 %:iin. Keskimää-

rin asukasta kohden yhdyskuntajätettä tuotettiin 478 kiloa vuodessa. 60 % yhdyskuntajätteistä kertyi kotitalouksista ja loppuosa pääasiassa palvelualoilta, erityisesti kaupasta ja terveydenhoidosta. Jättemäärien laskussa on myös huomioitava, että vuonna 2009 taloudellisen laskusuhdanteen johdosta kotitalouksien kulutusmenot supistuivat 1,8 % ja palvelualojen liikevaihto peräti 7,5 %. (Tilastokeskus 2010). Onko jättemäärän laskusuunta jatkumassa kun talous kääntyy nousuun, jää nähtäväksi.

2.4 Muuttunut jätteiden käsittelyn toimintaympäristö ja tiukentunut vaatimustaso

Jätealalla on tapahtunut muutoksia toimintaympäristössä, kun samaan aikaan myös vaatimustaso on tiukentunut. Kuntien on tarpeen mukaan huolehdittava niille kuuluvasta jätehuollon järjestämisestä keskenään yhteistoiminnassa (Jätel 16 §). Kotitalouksien jätteiden keräyksestä vastaa kunta (Jätel 10 §). Kunnat hoitavat asiaa jätehuoltoyhteistyöllä alan yritysten kanssa. Kotitalouksien jätteenkuljetukset voidaan hoitaa joko sopimusperusteisesti eli niin, että asukkaat tekevät suoraan sopimukset kuljetusyritysten kanssa tai kunnan kilpailuttamana (Jätel 10.2 §). Kunta päättää siitä, kumpaa järjestelmää sen alueella käytetään. Jätehuollon viranomaistehtävänä kunnan vastuulla on lisäksi muun muassa antaa jätehuoltomääräyksiä, määrätä jätemaksuista sekä jätehuollon valvonta (Jätel 17 §, 28 §, 52 §). Jätelain mukaan teollisuus-, palvelu- ja muut yritykset vastaavat aina itse jätteenkuljetustensa ja muiden jätehuoltopalvelujensa hankinnasta ja kilpailuttamisesta.

Tuottajavastuujärjestelmien käyttöönotto on tuonut alalle uutta liiketoimintaa. Liiketoiminnan lisääntyminen on kasvattanut myös jättemateriaalien kysyntää ja hintaa. Raaka-aineiden markkinahintojen nousun myötä kierrätys on noussut kasvavaksi toimialaksi. Tosin talouslaman myötä raaka-aineiden hinnat ovat tilapäisesti laskeneet investointien hiipumisen romahduksen myötä. Tämä on aiheuttanut kierrätettyjen raaka-aineiden kysyntään ja tarjontaan sekä hintatasoon voimakkaita heilahteluja. (HE 199/2010, 23.) Luonnonvarojen ehtymisestä johtuva raaka-ainepula lisää tarvetta kierrätykselle. Teollisuusmaiden talousjärjestö OECD:n Suomen ympäristöpolitiikan tuloksellisuutta arvioivassa raportissa suositellaankin Suomea jatkamaan materiaalitehokkuutta sekä järjes-

telmällisesti edistämään 3R-periaatteen (Reduce = vähennä, Reuse = käytä uudelleen, Recycle = kierrätä) mukaista laajennettua tuottajavastuuta jätteen erilliskeräyksessä ja hyötykäytössä (OECD 2009, 7). Suomalaiset toteuttavat kierrätystä jo osin erittäin mallikkaasti. Esimerkiksi kotimainen lasinen olutpullo palaa panimolle noin 30 kertaa ja parhaimmillaan päättyy vielä sen jälkeen hyötykäyttöön lasinkeräyksen kautta (Lyytimäki & Hakala 2008, 384).

Jätehuollon alojen yhteinen liikevaihto vuonna 2007 oli noin 1 750 miljoonaa euroa ja ala työllisti noin 4 300 henkilöä. Jätteen tuottajien maksamat jätehuollon kustannukset olivat noin 1,1 miljardia euroa. Vaikka kotitalouksien ja julkisen toiminnan osuus jätemäärästä oli vain noin 3 %, jätehuollon kustannuksista ne maksoivat kuitenkin 36 %. (HE 199/2010, 22.) Alan liiketoiminta on lisääntynyt ja samalla kilpailu toimijoiden määrän kasvaessa. Nämä ovat hämärtäneet vastuita, jonka vuoksi vastuiden tarkempi sääntely jätelaissa on tarpeellista.

2.5 Euroopan unionin jätedirektiivi

Joulukuussa 2005 Euroopan komissio antoi ehdotuksen uudeksi strategiaksi, joka koskee jätteen syntyminen ehkäisemistä ja kierrätystä (KOM 2005/666). Sen mukaan tavoitteena on kierrätysyhteiskunta, jossa pyritään välttämään jätteen syntymistä ja jossa jätettä ei nähdä pelkästään ympäristön pilaantumisen aiheuttajana, vaan myös mahdollisena resurssina (KOM 2005/666, 6). Strategian toteuttamisen komissio aloitti valmistelemalla uuden jätedirektiivin. Edellinen oli annettu vuonna 1975.

Euroopan unioni julkisti uuden jätedirektiivin marraskuussa 2008. Uudella direktiivillä (2008/98/EY) pyritään edistämään jätteen synnyn ehkäisyä, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä sekä yksinkertaistamaan nykyistä EU:n jätesääntelyä. Tiivistetysti direktiivi asettaa Euroopan unionin jätepolitiikan tavoitteeksi:

Kaiken jätepolitiikan ensisijaisena tavoitteena olisi oltava jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvien haitallisten terveys- ja ympäristövaikutusten minimoiminen. Jätepolitiikalla olisi myös pyrittävä vähentämään luonnonvarojen käyttöä ja edistämään jätehieron soveltamista käytännössä. (EYVL L 312, 4.)

Direktiivin neljännessä artiklassa vahvistetaan yhteisölainsäädännön mukainen jätteen ensisijaisuusperiaate, eli niin sanottu jätehierarkia. Jätehierarkia on yksi tärkeimmistä jätelainsäädäntöä ja –politiikkaa ohjaavista periaatteista ja sen perimmäisenä tarkoituksena on korostaa jätteen synnyn ehkäisytöitä. Lisäksi direktiivin kolmas artikla selventää jätteen määritelmää ja pyrkii sitä kautta yhdenmukaistamaan jäsenmaiden jätepolitiikkaa. Artikla määrittelee jätteen seuraavasti: ”Jätteellä tarkoitetaan mitä tahansa ainetta tai esinettä, jonka haltija poistaa käytöstä, aikoo poistaa käytöstä tai on velvollinen poistamaan käytöstä”.

Direktiivin viidennessä ja kuudennessa artikloissa säädetään arviointiperusteita, joiden mukaan voidaan päätellä, milloin tietty jäte lakkaa olemasta jätettä tai onko tietty materiaali sivutuotetta vai jätettä. Käsitteen tulkinnasta on pyydetty EY-tuomioistuimelta ennakkoratkaisuja päätöksiin KHO 1999:81, KHO 2002:82, KHO 2004:43 ja KHO 2004:60. Kaikissa tapauksissa tulkinta liittyy joko kivenlouhimon tai kaivostoiminnan sivutuotteen määrittelyyn. Ennakkoratkaisujen mukaan tuotannossa syntyvää sivukiveä tai maa-ainesta pidetään jätteenä, jos haltija hävittää tai aikoo hävittää sen. Samalla tavalla aines käsitetään jätteeksi, jos haltija ei pysty esittämään miten aikoo aineksen käyttää ilman muuntamistoimia prosessissa. Esimerkiksi tapauksessa KHO 2004:43 haltija aikoi käyttää sivukiveä ja rikastushiekkaa kaivoksen maanalaisten tilojen täytteenä 70-100 vuoden kuluttua. Koska yhtiö ei esittänyt edes alustavaa suunnitelmaa siitä, miten sivutuotteita olisi käytetty, katsottiin sivutuotteiden olevan jätettä. Tavara-taloympäristössä toimittaessa sivutuotteen määrittelyssä ei ole tulkintaepäselvyyksiä, koska sivutuotteita aiheutuu yleensä lähinnä vain kaivos-, louhimo- ja teollisuustuotannossa.

Artikloissa seitsemännestoista kahteenkymmeneen määritellään käsite vaarallisista jätteistä eli entisistä ongelmajätteistä sekä parannetaan vaarallisten jätteiden jätehuoltoa.

2.5.1 Jätehierarkia

Jätedirektiivi vahvisti neljännessä artiklassa viisiportaisen jätteiden ensisijaisuusperiaatteen, eli niin sanotun jätehierarkian: 1) Jätteen synnyn ehkäisy, 2)

Uudelleenkäytön edistäminen, 3) Kierrättäminen, 4) Hyödyntäminen ja 5) Lopputukäsittely.

Jätehierarkian mukaisesti on siis ensimmäisenä pyrittävä estämään kokonaan jätteen synty. Jätteen syntymistä ehkäisemällä vähennetään jätteen määrää ja siitä aiheutuvia haittoja. Samalla pyritään tehostamaan luonnonvarojen käyttöä ja vähentämään siinä syntyviä ympäristövaikutuksia. Kierrättäminen ja hyötykäyttö tähtäävät jätteen syntymisen ehkäisyyn ja vähentävät kaatopaikalle päätyvän jätteen määrää (artikla 11). Joissakin tapauksissa jätteen syntymistä on täysin mahdotonta välttää.

Mikäli jätteen syntyä ei pystytä välttämään, tulisi tuotteet tai osat, jotka eivät ole jätettä, uudelleenkäyttää samassa tarkoituksessa mitä varten ne on suunniteltu (artikla 3, kohta 13). Helposti uudelleenkäytettävää materiaalia syntyy esimerkiksi korjausrakentamisen yhteydessä. Hyväkuntoiset ovet, ikkunat, helat, valaisimet, kalusteet, kattotiilet ja jopa vanhat tulisijat ovat haluttuja tuotteita. Varsinkin vanhojen rakennusten korjauskunnostamiseen näillä uudelleenkäytettävillä materiaaleilla on kysyntää, koska kyseisiä rakennusosia ei saa kaupoista. Jätteitä voidaan myös valmistella uudelleenkäyttöön. Tämä tarkoittaa tarkistamis-, puhdistamis- tai korjaamistoimia, joiden avulla tuotteet tai tuotteiden osat, joista on tullut jätettä, valmistellaan siten, että niitä voidaan käyttää uudelleen ilman mitään muuta esikäsittelyä (artikla 3, kohta 16).

Kierrättämisellä tarkoitetaan hyödyntämistointia, jossa jätemateriaalit käsitellään uudelleen tuotteiksi, materiaaleiksi tai aineiksi alkuperäiseen tarkoitukseen tai muihin tarkoituksiin (artikla 3, kohta 17). Direktiivin 11 artiklassa kierrätyksen osalta tavoitteena on muun muassa vuoteen 2020 mennessä lisätä jäsenvaltioiden jätemateriaalien kierrätystä vähintään 50 painoprosenttiin kokonaismäärästä. Näitä jätemateriaaleja ovat ainakin paperi, metalli, muovi ja lasi. Jäsenvaltioiden on 37 artiklan mukaisesti annettava kolmen vuoden välein komissiolle kertomus siitä, missä määrin jäsenvaltio on saavuttanut uudelleenkäytölle ja kierrätykselle asetetut tavoitteet. Mikäli tavoitteita ei ole saavutettu, on jäsenvaltion esitettävä syyt, joiden vuoksi tavoitteet ovat jääneet saavuttamatta sekä kertoa ne toimet, joiden avulla jäsenvaltio aikoo toteuttaa tavoitteet.

Hyödyntämisessä jätettä voidaan käyttää hyödylliseen tarkoitukseen joko tuotantolaitoksessa tai taloudessa yleisesti korvaamaan muita materiaaleja (artikla 3, kohta 15). Jos jätettä ei pystytä hyödyntämään materiaalina, tulisi se hyödyntää energiana (artikla 4). Jäsenvaltion on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätehuolto tapahtuu vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä, erityisesti vaarantamatta vesiä, ilmaa, maaperää, kasveja ja eläimiä, sekä aiheuttamatta melu- eikä hajuhaittoja ja maaseudun ja muiden erityistä merkitystä omaavien kohteiden säilyttäminen vahingoittumattomina (artikla 13).

Vasta viimeisenä hierarkiassa tulee jätteiden turvallinen ja asiallinen loppusijoitus kaatopaikalle. Direktiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että jäte loppukäsitellään turvallisesti ihmisten terveyden ja ympäristön suojelua koskevien säännösten mukaisesti. Tähän pätevät samat säännöt kuin edellä mainitussa hyödyntämisen varmistamisessa.

Direktiivin 4 artiklan mukaan jätehierarkiaa toteutettaessa on valittava sellaisia vaihtoehtoja, joilla saavutetaan ympäristön kannalta paras mahdollinen kokonaistulos. Tavoitteen saavuttamiseksi voidaan tiettyjen jätevirtojen osalta joutua poikkeamana hierarkiasta. Poikkeaminen on sallittua, kun se on elinkaariajattelun mukaisesti perusteltua jätteen syntymistä ja jätehuoltoa koskevien kokonaisvaikutusten osalta. Jätedirektiiviin sisältyvän jätehierarkian voisi kiteyttää siten, että jätehierarkian tavoitteena on jätteen palautuminen raaka-aineketjuun.

2.5.2 Direktiivin voimaan saattaminen jäsenmaissa

Jäsenmaiden oli saatettava voimaan uusi jätedirektiivi viimeistään 12.12.2010. Suomessa direktiivi pannaan täytäntöön jätelain uudistamisella. Pohjatyö jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta varten valmisteltiin niin kutsutussa JÄLKI-työryhmässä. Vaikka JÄLKI-työryhmä asetettiin tehtävänsä jo lokakuussa 2007, oli alkuvuonna 2010 käynyt selväksi, ettei joulukuun määräaika tulla saavuttamaan.

Mikäli jäsenmaa ei määräajan puitteissa täytä velvollisuuttaan sellaisista toimenpiteistä ilmoittamisesta, joilla lainsäätämistä noudattaen direktiivi saatetaan voimaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, komissiolla on käytössään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (Lissabonin sopimus) uusi 260 artiklan 3 kohdan mukainen menettely. Se mahdollistaa ilmoitusvelvollisuutensa laiminlyöneen jäsenvaltion viemisen unionin tuomioistuimeen ja sakon ehdottamisen jo ensimmäisen perustellun lausunnon ja jäsenvaltion huomautusten jälkeen. (EYVL C 115, 142.) Euroopan parlamentin suomalaisjäsen Eija-Riitta Korhola esitti 20.12.2010 komissiolle kirjallisen kysymyksen jätedirektiivin voimaansaattamisen myöhästymisestä. Hän tiedusteli kysymyksessään muun muassa, aikooko komissio hyödyntää täysimääräisesti 260 artiklan 3 kohdan suomaa mahdollisuutta ja koskeeko tämä myös jätedirektiivin osittaista mutta puutteellista saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komission puolesta vastauksen antoi Euroopan komission tieteestä ja tutkimuksesta vastaava komissaari Janez Potočnik. Vastauksessaan komissio katsoo että 260 artiklan 3 kohdan sakkoja koskevat määräykset koskevat myös tapauksia, joissa ilmoitettujen täytäntöönpanotoimien mukaan direktiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä ainoastaan osittain. Artiklan määräyksiä sovelletaan kuitenkin vasta vuodesta 2011 alkaen.

3 JÄTELAIN KOKONAISUUDISTUKSEN KANSALLINEN VALMISTELU

3.1 JÄLKI-työryhmä

Ympäristöministeriö asetti lokakuussa 2007 asettamispäätöksellä jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelemaan työryhmän, jota kutsutaan JÄLKI-työryhmäksi (YM036:00/2007). Työryhmän toimikaudeksi määriteltiin 15.10.2007-30.4.2010.

Vaikka aikaa valmistelulle oli kaksi ja puoli vuotta, työ oli asian laaja-alaisuuden vuoksi hidasta. Ympäristöministeriö jatkoi JÄLKI-työryhmän toimikautta kahteen kertaan siten, että viimeinen jatkoaika työn loppuun saattamiseksi annettiin vuoden 2010 loppuun asti (YM036:00/2007).

3.1.1 JÄLKI-työryhmän tehtävä

Työryhmän tehtävänä oli asettamispäätöksen mukaan laatia ehdotus jätealan lainsäädännön ajanmukaistamiseksi. Tässä tulisi huomioon ottaa Suomen ja Euroopan unionin jätepolitiikan nykyiset painotukset, EU:n muuttuva jätelainsäädäntö sekä Suomen perustuslain säännökset.

Asettamispäätöksen mukaan työryhmän oli laadittava ehdotus uudeksi jätealaa säänteleväksi laiksi ja asetuksiksi kirjoitettuna hallituksen esityksen muotoon. Lisäksi työryhmän oli arvioitava erityisesti nykyisen jätealan lainsäädännön ja sen täytäntöönpanon ongelmia, puutteita ja vahvuuksia sekä ristiriitoja ja päällekkäisyyksiä muun lainsäädännön kanssa. Edelleen työryhmän tehtävänä oli arvioida mahdollisuuksia edistää ja ohjata lainsäädännöllisin toimin jätteen synnyn ehkäisyä ja jätteiden hyödyntämistä aineena ja energiana. Työryhmän tehtävänä oli myös arvioida Suomen, EU:n ja kansainvälisen ympäristö- ja jätepolitiikan ja jätehuollon kehityssuuntia sekä niiden vaikutuksia jätealan lainsäädäntöön.

JÄLKI-työryhmän oli työssään otettava erityisesti huomioon EU:n jätedirektiivin lisäksi myös valtakunnallinen jätesuunnitelma, ympäristö- ja tuotepolitiikkaa kä-

sittelevät ohjelmat ja strategiat sekä asian kannalta merkitykselliset vireillä olevat hankkeet.

Ennen yksityiskohtaisen lainsäädännön valmistelua työryhmällä oli laaja eri tahojen kuulemisvelvollisuus. Kuulemisvelvollisuus koski muun muassa asianomaisia viranomaisia ja järjestöjä. Velvoite laaja-alaiseen valmisteluun näkyi myös JÄLKI-työryhmän kokoonpanossa. JÄLKI-työryhmän jäsenet koostuivatkin monelta eri yhteiskunnan alalta. Jäseniä oli eri ministeriöistä; ympäristöministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä ja työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä lisäksi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastosta, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, Suomen Kuntaliitosta, Elinkeinoelämän Keskusliitosta, Jätelaitosyhdistyksestä, Suomen luonnonsuojeluliitosta sekä Ympäristöyritysten Liitto ry:stä. Työryhmään kuuluivat myös neljä pysyvää asiantuntijajäsentä, jotka olivat Teknillisestä Korkeakoulusta, ympäristöministeriöstä sekä Suomen ympäristökeskuksesta. (Ympäristöministeriö 2011.)

Työryhmällä oli myös mahdollisuus asettaa jaostoja, joihin se sai kutsua myös muiden kuin työryhmässä olevien tahojen edustajia. Työryhmä käyttikin tätä oikeuttaan muun muassa asettamalla toukokuussa 2008 tuottajavastuuseäntelyä valmistelevan jaoksen. Jaos antoi työryhmälle ehdotuksensa maaliskuussa 2009. (Ympäristöministeriö 2011.)

3.1.2 JÄLKI-työryhmän lopputulos

Maaliskuussa 2010 JÄLKI-työryhmä jätti ympäristöministeriölle ehdotuksensa uudeksi jätelaiksi sekä laiksi ympäristönsuojelulain (86/2000) muuttamisesta lain sisällön osalta. Laajan kuulemisvelvollisuutensa täyttäessään JÄLKI-työryhmä oli kuullut kaikkiaan 26:a asiantuntijaa eri aloilta. Työryhmä oli lisäksi järjestänyt kaksi kuulemistilaisuutta, joissa on ollut läsnä yli 150 henkilöä. (Ympäristöministeriö 2011.)

Luovutuskirjeessä työryhmä ilmoitti valmistelleensa lain lisäksi myös lain yksityiskohtaisia perusteluja. Jäsenet olivat kuitenkin erimielisiä sen sisällöstä ja

työryhmän jäsenistä seitsemän henkilöä jätti asiasta tulkintaa selventäviä ehdotuksia. Ne koskivat muun muassa tuottajavastuuta pakkausmateriaaleista, kunnan yksinoikeutta yhdyskuntajätteisiin, biojätteiden käsittelyä, juomapakkausten vastaanottovelvollisuutta ja panttimerkintöjä sekä jätehuollon raportointia ja sanktiomaksuja. Jopa lain ensimmäisestä pykälästä, lain tavoitteesta, jätettiin monta erilaista muotoiluehdotusta. Työryhmän erimielisyys asioista hankaloitti ja hidasti työskentelyä. (Ympäristöministeriö 2011.) Yhteisymmärryksen löytämiseksi JÄLKI-työryhmän oli vielä jatkettava työtä.

Välituloksena maaliskuussa 2010 jätelakiehdotuksen mukana luovutettiin ministeriölle työryhmän sihteeristön toimesta laadittu ehdotus hallituksen esityksen yleisperusteluista. Erimielisyyksien vuoksi työryhmä ehdotti, että ympäristöministeriö pyytää perusteluista lausunnot hallituksen esityksen laatimista varten. Määräaikaan mennessä ministeriö oli saanut asiasta kaikkiaan 152 lausuntoa. JÄLKI-työryhmä jatkoi työtään valmistellakseen loppuun muita jätealaan liittyviä asetuksia. (Ympäristöministeriö 2011.)

Hallituksen esitys jätelaiksi annettiin eduskunnalle 15.10.2010. JÄLKI-työryhmä sai 16.12.2010 valmiiksi täydentävät ehdotukset asetuksiksi. (Ympäristöministeriö 2011.)

3.2. Eduskuntakäsittely

Eduskunnan täysistunnossa ilmoitettiin tasavallan presidentin antaneen eduskunnalle käsiteltäväksi hallituksen esityksen (199/2010) jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lähetekeskustelun päätteeksi lakiesitys lähetettiin puhe miesneuvoston esityksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan oli annettava lausuntonsa. (PTK 102/2010 vp.)

Valiokunnat olivat käsittelyissään kuulleet kymmeniä asiantuntijoita eri yhteiskunnan aloilta sekä oikeusoppineita. Lisäksi valiokunnat olivat saaneet kymmeniä kirjallisia lausuntoja eri tahoilta. Ensimmäisenä lausuntonsa ympäristövaliokunnalle sai valmiiksi hallintovaliokunta joulukuussa 2010 (HaVL 35/2010 vp).

Helmikuun 2011 puolen välin jälkeen valmistuivat sekä perustuslakivaliokunnan (PeVL 58/2010 vp) että talousvaliokunnan (TaVL 30/2010 vp) lausunnot. Talousvaliokunnan lausuntoon sisältyi yksi eriävä mielipide liittyen jätteiden kuljetamiseen.

Kansanedustaja Lauri Oinonen jätti 11.11.2010 eduskunnalle rinnakkaislakialoitteen (LA 107/2010 vp) hallituksen esitykselle. Aloitteessaan edustaja Oinonen ehdotti suunniteltuihin jätelain pykäliin muutoksia, jotka koskivat pääasiassa kunnan oikeutta yhdyskuntajätteisiin sekä jätteen kuljetukseen liittyvien elinkeinovapauden rajoitusten poistaminen. Ympäristövaliokunta ehdotti lausunnossaan lakialoitteen hylkäämistä.

Vaalikauden viimeisessä ympäristövaliokunnan kokouksessa 4.3.2011 ympäristövaliokunta sai asian päätökseen ja julkaisi mietintönsä asian valmistelussa (YmVM 23/2010 vp). Valiokunta päätyi puoltamaan jätelain uudistusta, antaen neljä lausumaehdotusta. Lisäksi valiokunta teki tarkennuksia, teknisiä korjauksia ja lisäyksiä kaikkiaan 30:een lakipykälään. Täysin yksimielinen valiokunta ei kuitenkaan ollut. Kansanedustaja Tarja Tallqvist jätti mietintöön vastalauseen. Hän ehdotti, että lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena siten, että valiokunnan mietintöön lisätään yksi lausumaehdotus yksityisten jätehuoltoyritysten toimintaedellytysten turvaamisesta.

Mietinnössään valiokunta antoi neljä lausumaehdotusta. Valiokunta edellytti, että hallitus säätäisi asetuksilla kunnianhimoiset kierrätystavoitteet ainakin yhdyskuntajätteelle, biojätteelle, tuottajavastuujätteelle sekä rakennus- ja purkujätteelle, koska lainsäädäntöteknisistä syistä kierrätysprosenttitavoitteita ei voida säätää suoraan jätelakiin. Hallituksen tulisi myös seurata tavoitteiden toteutumista sekä olla valmis kiristämään tavoitteita teknologian kehittymisen myötä. (YmVM 23/2010, 5.)

Toisessa lausumaehdotuksessaan valiokunta esitti, että hallitus seuraisi jätehierarkiaan liittyen lain tavoitteiden toteutumista kiinnittäen erityistä huomiota sekä jätteen synnyn ehkäisyyn että jätehierarkian toteutumiseen (YmVM 23/2010, 8.) Kolmantena lausumaehdotuksena valiokunta esitti, että hallitus seuraisi runsaasti keskustelua herättäneen jätehuollon järjestämistä koskevan

vastuunjaon vaikutuksia yksityisten yritysten ja kuntien jäteyhtiöiden toimintaedellytyksiin sekä kuntien mahdollisuuteen huolehtia niiden vastattavakseen säädetyistä tehtävistä (YmVM 23/2010, 10.)

Laajimmin tiedotusvälineissä noteerattiin kuitenkin valiokunnan neljäs lausumaehdotus, joka liittyi energiansäästölamppujen vastaanottovelvollisuuteen. Valiokunta edellytti, että hallitus seuraisi energiansäästölamppujen palautusjärjestelmän toimivuutta nimenomaan kuluttajan kannalta sekä ryhtyisi toimenpiteisiin vastaanottojärjestelmän laajentamiseksi mahdollisimman nopeasti. Koska lamput ovat helposti rikkoutuvia, niiden vastaanottovelvollisuuteen liittyy työturvallisuusriskien lisäksi erityisesti elintarvikekaupassa tuoteturvallisuusriski. Palautusjärjestelmien laajentamisen yhteydessä riittävät toimet työturvallisuus- ja elintarviketurvallisuusriskien ehkäisemiseksi olisi otettava huomioon. (YmVM 23/2010, 16-17.)

Lain ensimmäinen käsittely keskusteluineen käytiin eduskunnan täysistunnossa 8.3.2011. Eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen sekä ympäristövaliokunnan mietinnössä ehdotetun uuden lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lisäksi eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen rinnakkaisen lakialoitteen hylkäämisestä. (PTK 167/2010 vp.)

Lain toisessa käsittelyssä ei enää voida puuttua ensimmäisessä käsittelyssä hyväksytyyn lain sisältöön. Toisessa käsittelyssä 11.3.2011 eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen, hylkäsi rinnakkaisen lakialoitteen sekä hyväksyi ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset (PTK 170/2010 vp).

3.3 Lain vahvistaminen ja voimaantulo

Tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa ei vielä ole tiedossa lainvahvistamisen ja voimaantulon ajankohtaa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan ehdottanut, että jätelaki voidaan käsitellä PerL 72 §:n mukaisesti tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos ehdotetun jätelain 8 §:ssä ja 47 §:n 1 momentissa asianmukaisesti otetaan huomioon

valiokunnan tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset (PeVL 58/2010, 10).

Asia etenee niin, että eduskunnan hyväksyttyä lain, laaditaan hyväksytystä lakitekstistä eduskunnan vastaus valtioneuvostolle. Asiakirja toimitetaan tasavallan presidentille lain vahvistamista varten. Presidentin vahvistettua lain se julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa sekä suomen että ruotsin kielellä. Presidentillä on myös mahdollisuus kieltäytyä vahvistamasta lakia.

Ympäristöministeriön (2011) mukaan tasavallan presidentti tulisi allekirjoittamaan uuden lain huhtikuun lopussa. Uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden kuluttua vahvistamisesta, eli keväällä 2012.

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvien asetusten valmistelua jatketaan JÄLKI-työryhmän ehdotusten perusteella. Valmistelua suoritetaan ensin viranomaisten toimesta, jonka jälkeen asetusluonnokset ovat lausuntokierroksella. Ympäristöministeriön mukaan lausunnolle pyritään saamaan kesällä 2011 ensimmäisenä yleisasetus jätteistä sekä muita keskeisiä asetuksia. Ensimmäiset asetukset suunnitellaan annettavaksi vuoden 2011 lopulla tai alkuvuodesta 2012. Näiden asetusten on määrä tulla voimaan uuden jätelain kanssa samanaikaisesti. Ympäristöministeriön mukaan asetusten uudistustyö kestää kokonaisuudessaan 2-3 vuotta. (Ympäristöministeriö 2011.)

4 UUDEN JÄTELAIN KESKEISIMMÄT SUUNNITELLUT MUUTOKSET

Uuden lain nimeksi ehdotetaan jätelaki. Se on JÄLKI-työryhmän mukaan ytimekäs, selkeä ja kattava. Laki kattaisi jätehuollon ohella myös jätelainsäädännön kannalta keskeiset jätteen syntymisen ehkäisemiseen tähtäävät toimet. Uusi jätelaki koostuisi 16 luvusta ja 152 pykälästä. Uudella jätelailla kumottaisiin vanha jätelaki 1072/1993. (HE 199/2010, 43.)

Lain tavoitteeseen ei ehdoteta tehtäväksi olennaisia muutoksia. Soveltamisalaa, terminologiaa ja määritelmiä täsmennetään yhdenmukaiseksi EU-lainsäädännön kanssa. Uuden lain valmistelussa harkittiin mahdollisuutta yhdistää jätelainsäädäntö ja ympäristönsuojelulaki, koska lait menevät osittain päällekkäin. Jos yhdistämiseen olisi päädytty, se olisi merkinnyt voimassa olevan ympäristönsuojelulainsäädännön uudistamista käsitteistön ja soveltamisalan osalta. Näin laajaa muutosta ei ollut mahdollista toteuttaa, koska jätedirektiivin täytäntöönpanon määräaika ei riittänyt. Lakiin lisättäisiin uusia määritelmiä, kuten yhdyskuntajätteen, uudelleenkäytön ja jätteen kierrätyksen määritelmät. Lisäksi termi ongelmajäte korvattaisiin uudessa laissa uudella termillä vaarallinen jäte. (HE 199/2010, 43-44.)

Jätteitä ja jätehuoltoa sääntelevät yleiset velvollisuudet ja periaatteet ehdotetaan säilytettäväksi jokseenkin ennallaan, kuitenkin niin että velvollisuuksista säädettäisiin aiempaa täsmällisemmin (HE 199/2010, 44). Näitä velvollisuuksia ovat muun muassa velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä sekä huolehtimisvelvollisuudet. Myös viranomaisten tehtävät säilyisivät pääosin ennallaan. Laki ehdottaa säännökset kunnan toimimisesta jätehuoltoviranomaisena joko itse tai kuntalain (KunL 70 §) mukaisesti yhteistoiminnassa toisen kunnan kanssa tai kuntayhtymän kautta (KunL 76-77 §). (HE 199/2010, 44, 176.)

Jätehuollon järjestämisen yleisen vastuun ja vastuun siirtymisen pääperiaatteisiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia. Jätteen haltija olisi ensisijaisesti velvollinen järjestämään jätehuollon. Poikkeuksen jätteen haltijan vastuun pääsäännöstä muodostaisivat kuitenkin kunnan järjestämä jätehuolto ja tuottajavastuu. Vastuun luonne on kokonaisvastuuta kattaen myös jätehuollon kustannukset. (HE 199/2010, 44.)

Lakiuudistuksen valmistelussa suurin kiista on aiheutunut kunnan vastuun laajuudesta ja yritysten asemasta jätehuoltopalvelujen tuottamisessa. Kunnan vastuuseen yhdyskuntajätteen järjestämisestä ehdotetaan laajennuksia vastuunjaon selkeydestä ja jätehuollon toimivuuden turvaamisesta. Suurin muutos nykyiseen jätelainsäädäntöön verrattuna on se, että kunnan jätehuoltovastuulle kuuluisi terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä koulutustoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte, myös siltä osin kuin on kyse yksityisten omistamista laitoksista (HE 199/2010, 177). Kunnalle tultaisiin myös sisällyttämään velvollisuus antaa jätehuoltopalveluja, mikäli niitä ei muuten ole saatavissa. Kunnan vastuu olisi siis toissijaista. (HE 199/2010, 178.) Jätealan yritysten mukaan laki vaarantaisi kierrättämistä, tappaisi kilpailua ja vähentäisi kuluttajien valinnanmahdollisuuksia. Lisäksi yksityiset jätealan yhtiöt pelkäävät kunnan omistamien jätehuoltoyritysten saavan yksinoikeuden yhdyskuntajätteisiin ja siihen liittyvään liiketoimintaan. Yritysten edustajat ovat vaatineet tässä suhteessa täysin vapaita markkinoita. Elinkeinoelämän jätteissä säilyy jätehuollon vastuu nykyisen käytännön mukaisena, eli yritykset saavat itse vapaasti valita jätteidensä kuljettajan. (HE 199/2010, 44.)

Toinen suuri erimielisyys lain valmistelussa on liittynyt tuottajavastuun säädöksiin. Tuottajien velvollisuudet säilyisivät pääosin nykyisenkaltaisina, mutta nykyisen lain mukaisesta pakkausten tuottajien osittaisesta tuottajavastuusta luovuttaisiin ja siirryttäisiin täyteen tuottajavastuuseen (HE 199/2010, 44). Lakiehdotuksen mukaan pakkausjätteiden tuottajavastuuta koskisivat samat lainsäätökäytännöt kuin muitakin tuottajavastuun piirissä jo olevia jätteitä. Käytöstä poistettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja ajoneuvojen renkaiden jätehuollossa tuottajien ja tuotteen jakelijoiden välistä vastuunjako selkeytettäisiin. Tuottajavastuun alaisen jätteen keräyspalvelu voitaisiin järjestää jatkossakin yhteistoiminnassa tuottajan kanssa. (HE 199/2010, 45, 181.)

Juomapakkausten valmisteverolaissa tarkoitettuun pantillisten juomapakkausten palautusjärjestelmään liittyvät vaatimukset ja velvollisuudet säilyisivät nykyisenkaltaisina, mutta sääntelyä uudessa laissa täsmennettäisiin. Palautusjärjestelmään kuuluvat juomapakkaukset veloitettaisiin merkitsemään siten, että merkinnästä ilmenee pakkausten kuuluminen panttijärjestelmään. Merkinnästä

olisi käytävä ilmi pantin määrä. Jakelijan pantin vastaanotto- ja palautusvelvollisuus sidottaisiin myyntiin nähden kohtuulliseen määrään samaan palautusjärjestelmään kuuluvia juomia. (HE 199/2010, 45.)

Lakiehdotuksessa mahdollistettaisiin erillisen perusmaksun periminen osana kunnan jätemaksua, joka on ollut vakiintuneen käytäntönä. Uutena sen sijaan ehdotetaan säännöstä kuluttajansuojalainsäädännön (KSL 5:12 §) mukaisesta kuluttajan oikeudesta saada hinnanalennus jätehuoltopalveluissa tapahtuneesta virheestä. (HE 199/2010, 190.)

Valtakunnalliseen ja alueellisiin jätesuunnitelmiin liittyvät velvollisuudet pysyvät ennallaan. Sen sijaan kunta voisi antaa jätehuoltomääräyksiä vain kunnan järjestämisvastuulle säädetyistä jätteistä. Jäteneuvontaa rajattaisiin vastaavalla periaatteella. (HE 199/2010, 191.) Elinkeinoharjoittajien osalta neuvonta- ja valistustehtävät ovat ELY-keskusten tehtävänä (Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 3 §).

Säädöksiä jätteen ammattimaisten kuljettajien, välittäjien, kerääjien sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien tuottajien, tuottajayhteisöjen sekä juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjien hyväksymisestä tai merkitsemisestä jätehuolto- tai tuottajarekistereihin ehdotetaan selkiytettäväksi nykyisestä (HE 199/2010, 45). Jätteenkuljettajan ja välittäjän on tähänkin asti pitänyt ilmoittaa jätteenkuljettajarekisteriin, mutta uudessa laissa tämä muuttuisi ennakkoluvan kaltaiseksi eli ilmoitus olisi tehtävä hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista (HE 199/2010, 193).

Viranomaisten valvonnan edellytysten parantamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi ehdotetaan uutta laiminlyöntimaksua. Lisäksi laajennettaisiin kirjanpito-tiedonanto- ja siirtoasiakirjan käyttövelvollisuutta. (HE 199/2010, 45.) Laiminlyöntimaksuilla pyritään erityisesti saamaan tuottajavastuunsa hoitamatta jättävät yritykset hoitamaan velvoitteen.

Nykyisen jätelain 35 § sekä siihen liittyvät jäteasetuksen säännöt jäisivät kuitenkin voimaan. Säädös koskee valtion osallistumista jätehuoltotyöhön. Tätä kos-

kevat säännökset on tarkoitus uudistaa lähivuosina erikseen. (HE 199/2010, 45.)

Uuden lain säätämisen yhteydessä tultaisiin muuttamaan ympäristönsuojelulakia sekä kaikkiaan 18:a muuta lakia. Näiden lakien tulee olla yhtenäisiä jätelain kanssa terminologialtaan sekä viittauksiltaan, joten muutokset tulevat olemaan luonteeltaan teknisiä (HE 199/2010, 46).

5 STOCKMANN-KONSERNIN YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ JA JÄTEHUOLTO

5.1 Stockmann-konserni

Stockmann on vuonna 1862 perustettu suomalainen vähittäiskauppaa harjoittava pörssiyhtiö, jolla on noin 45 000 osakkeenomistajaa. Stockmann työllistää yli 16 000 henkilöä. Vuonna 2010 konsernin liikevaihto oli 1 822 miljoonaa euroa. (Stockmann-konsernin vuosikertomus 2010, 2.)

Liiketoimintayksiköitä Stockmannilla on kolme; tavarataloryhmä sekä muotikaupan ketjut Lindex ja Seppälä. Stockmannin myymäläketjut toimivat neljässätoista eri maassa; Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Venäjällä, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Tšekissä, Slovakiassa, Ukrainassa, Bosnia-Hertsegovinassa, Saudi-Arabiassa ja Arabiemiirikunnissa. Uusimpana maana on Puola, jonne avattiin maaliskuussa 2011 Lindexin ensimmäinen yksikkö. Verkkokauppaa Stockmannin tavarataloryhmä harjoittaa Suomessa kolmella eri brändillä; stockmann.com, Hobby Hall sekä Akateeminen kirjakauppa. Lisäksi Lindex toimii omalla verkkokaupallaan EU:n alueella. (Stockmann-konsernin vuosikertomus 2010, 2, 7.)

Stockmannin tavarataloryhmällä on seitsemän tavarataloa sekä Suomessa että Venäjällä ja kaksi Baltiassa. Suomen tavarataloista kaksi toimii Helsingissä, muut tavaratalopaikkakunnat ovat Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ja Oulu.

5.2 Stockmann-konsernin yhteiskuntavastuu

Stockmann-konsernin toiminnan ja päätöksenteon arvopohjana toimivat konsernin perusarvot. Perusarvot ovat tuloshakuisuus, asiakaslähtöisyys, tehokkuus, sitoutuminen, ihmisten arvostus ja vastuullisuus (Stockmann-konsernin vuosikertomus 2010, 2). Tuloshakuisuuteen ja tehokkuuteen konsernissa pyritään niin myyntitulosten, kuin kustannusten hallinnan osalta. Asiakaslähtöisyys toimii jokaisen tavaratalossa työskentelevän ohjenuorana ja päämääränä arkipäivän työssä. Ihmisten arvostus näkyy ilmapiirissä, toiminnassa ja tavoissa, jotka ilmenevät parhaiten henkilökunnan sitoutuneisuudessa. Vastuullinen toi-

minta on eettisesti kestävä, oikeudenmukaista sekä ympäristöarvoja kunnioittavaa toimintaa.

Toimimalla vastuullisesti konserni osoittaa arvostusta kaikkia sidosryhmiä kohtaan. Vastuullisuus kattaa koko hankintaketjun, ja se tukee liiketoiminnan kaupallisia tavoitteita tähdäten toiminnan tehokkuuden parantamiseen. Stockmann-konsernin johtoryhmä hyväksyi tammikuussa 2011 konsernin yhteiskuntavastuun politiikan. Poliittikka määrittelee sekä vastuullisuuden, mihin kansainvälisiin sitoumuksiin konsernin vastuullisuustyö perustuu, että vastuullisuuden toteuttamisen.

Yhteiskuntavastuun politiikan mukaan Stockmann pyrkii muun muassa vähentämään toimintansa ympäristövaikutuksia. Stockmann noudattaa lakeja ja muita määräyksiä kaikessa toiminnassaan. Vastuullisuustyö perustuu YK:n Global Compact –aloitteen kymmeneen periaatteeseen, jotka koskevat ihmisoikeuksia, työelämää, ympäristöä ja korruption vastaista toimintaa.

Yhteiskuntavastuu koostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat samanarvoisia. Osa-alueet ovat sosiaalinen-, ympäristö- ja taloudellinen vastuu. Sosiaaliseen vastuuseen kuuluvat muun muassa vastuullisuus hankintaketjussa ja vastuullinen markkinointi, tuoteturvallisuus sekä henkilöstön hyvinvointi. Ympäristövastuuseen kuuluu energiatehokkuus ja kasvihuonekaasujen vähentäminen, raaka-aineiden ja veden kulutuksen optimointi, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä jätteiden vähentäminen ja lajittelu. Taloudelliseen vastuuseen kuuluvat muun muassa hyvä hallintotapa sekä verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksaminen.

5.3 Stockmann-konsernin ympäristöjärjestelmä

Viime vuosien aikana ympäristövastuusta on tullut merkittävä asia lähes jokaiselle isolle yritykselle. Tähän yrityksiä ohjaa paitsi henkilöstö, niin myös asiakkaat, jotka ovat hyvin ympäristötietoisia. Erityisesti yrityksen maineen vuoksi ympäristövastuu on tärkeää. Työntekijät, potentiaaliset työntekijät, asiakkaat, julkinen sektori ja kansalaisjärjestöt arvottavat nykyisin yrityksiä myös ympäris-

tövastuun perusteella. Hyvämaineinen ja vastuullinen yritys koetaan paitsi arvostetummaksi ja luotettavammaksi, niin ennen kaikkea halutummaksi yhteistyökumppaniksi.

Stockmannin Suomen tavarataloissa on käytössä sertifioitu ISO 14001 – ympäristöjärjestelmä. Se on kansainvälisesti tunnettu ja hyväksytty standardoitu ympäristöjärjestelmämalli kaiken tyyppisille ja kokoisille organisaatioille. Se on soveltuva sekä yksityiselle että julkiselle sektorille. ISO 14001 – ympäristöjärjestelmä tarjoaa yritykselle käytännöllisen työvälineen ympäristöjohtamiseen, parantamaan ympäristönsuojelunsa tasoa sekä osoittaa asiakkaille ja sidosryhmille hyvää ympäristöasioiden hallintaa. Standardi vaatii yritystä tunnistamaan ja kontrolloimaan oman toimintansa ympäristövaikutukset, sitoutumaan ympäristönsuojelun tasonsa jatkuvaan parantamiseen, selvittämään lakisääteiset velvoitteensa ja huolehtimaan niiden täyttämisestä, asettamaan ympäristötavoitteet sekä huolehtimaan myös niiden täyttämisestä. Yrityksen on myös huolehdittava henkilöstönsä kouluttamisesta sekä ylläpidettävä henkilöstön osaamista ja hyviä ympäristökäytäntöjä. (ISO 2011.) Standardia valvotaan omilla sisäisillä auditoinneilla sekä joka toinen vuosi suoritettavilla ulkoisilla auditoinneilla.

Stockmann-konsernin ympäristöpolitiikka on ympäristöjärjestelmän kulmakivi. Siinä määritellään ympäristötoiminnan peruseriaatteet ja se koskee koko Stockmann-konsernia. Ympäristöpolitiikan mukaisesti Stockmann tiedostaa liiketoimintansa ympäristövaikutukset ja pyrkii sopeuttamaan toimintansa kestävä kehityksen mukaiseksi sekä ehkäisemään jo ennalta toimintansa haittavaikutuksia. Kaikella taloudellisella toiminnalla on ympäristöä kuormittava vaikutus, mutta oleellista on löytää keinot, joiden avulla rasitus on mahdollisimman pieni. Stockmann huomioi ympäristötekijät investoinneissaan sekä toimintojensa ja käytäntöjensä suunnittelussa. Käytännössä tämä toteutuu esimerkiksi siten, että Stockmann pyrkii suosimaan tuotteita, joiden pakkaus on tarkoituksenmukainen ja että pakkausmateriaalit ovat lajiteltavissa ja kierrätettävissä. Omien tuotemerkkiensä kautta Stockmann on mukana luomassa ympäristöystävällisiä toimintatapoja ja kehittämässä niitä yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa. Lindexin siirryttyä vuonna 2007 Stockmannin omistukseen, muuttuivat Lindexin maailmalla olevat ostokonttorit kaikkia Stockmann-konsernin liiketoimintayksi-

köitä palveleviksi ostokonttoreiksi. Lindexillä on pitkät perinteet ympäristöasioiden huomioimiseksi ja he muun muassa järjestävät ympäristökoulutuksia tehtaissa. Tekstiiliteollisuuden suurimmat ympäristövaikutukset aiheutuvat märkäprosesseissa, kuten värjäyksessä, painatuksessa ja pesussa. Tämän vuoksi Lindex otti käyttöön vuonna 2009 ympäristökoodin, joka luokittelee tavarantoimittajat kolmeen luokkaan sen mukaan, miten hyvin ne täyttävät Lindexin ympäristövaatimukset. (Stockmann-konsernin vastuullisuusraportti 2009, 11, 14.)

Jätteiden vähentämisen, kierrätyksen ja lajittelun tarkoituksena on ensisijaisesti vähentää Stockmannin toiminnasta aiheutuvia suoria ympäristövaikutuksia. Koska ympäristölainsäädännön lähtökohtana on jätteen synnyn ehkäiseminen ja vasta toissijaisena jätteen kierrätys ja lajittelu, Stockmann pyrkii toimintaansa ennaltaehkäisemään jätteiden syntyä. Konkreettisenä toimenä jätteen synnyn ehkäisyssä on esimerkiksi kopiointin ja tulostamisen vähentäminen.

5.4 Stockmann-tavaratalojen jätehuolto

Osana ympäristövastuuta vastuullisen yrityksen tulee miettiä miten huolehtii liiketoiminnastaan aiheutuvan jätehuollon ja kierrätyksen hoitamisesta. Kaupan alalla suurimmat suorat ympäristövaikutukset liittyvät kuljetusten polttoainekulutukseen ja niiden päästöihin, pakkausjätteisiin sekä varastoinnin ja myymälöiden energiankulutukseen. Jätteiden kierrätyksen ja lajittelun tarkoituksena on ensisijaisesti vähentää Stockmannin toiminnasta aiheutuvia suoria ympäristövaikutuksia. Kierrätystä ja lajittelua pyritään tehostamaan jätteen määrästä ja laadusta saatavien raporttien ja tilastoinnin avulla.

Tavaratalossa jätteet lajitellaan jo niiden syntysijoilla, eli varastossa ja myymälässä. Lajiteltavia jätteitä ovat energiajäte, biojäte, sekajäte, ongelmajäte, pahvi, paperi, kirkas kalvomuovi, pienmetalli sekä sähkö- ja elektroniikkaromu. Energiajäte, biojätteet sekä paperit, pahvi, kalvomuovit ja metallit toimitetaan jätteenkäsittelylaitokseen. Ongelmajätteet toimitetaan ongelmajätelaitokseen ja vain sekajäte päätyy kaatopaikalle. Kierrätystä toteutetaan paikallisten säädösten ja kierrätysmahdollisuuksien mukaan. Jätehuollon toiminnalle asetetaan vuotuiset tavoitteet ja niiden tuloksia seurataan säännöllisesti.

Jätteiden hyötykäyttöaste Stockmannin Suomen tavarataloissa vuonna 2009 oli 92 %. Jätettä syntyi yhteensä lähes 5 475 tonnia, josta kaatopaikalle päätyvän sekajätteen osuus oli vain 7,7 %. Määrällisesti eniten syntyi biojätettä, 2 081 tonnia, joka oli 38 % koko jätemäärästä. Toiseksi eniten syntyi pahvijätettä, 1 629 tonnia, joka oli 29,8 % koko jätemäärästä. Ongelmajätteen osuus oli vain 0,18 % kokonaisjätemäärästä. (Stockmann-konsernin vastuullisuusraportti 2009, 7.) Stockmann-tavaratalojen pysyvä tavoite hyötykäyttöasteelle on vähintään 95 %.

Tuotteiden maahantuojaan roolissa Stockmann on tuottajavastuussa eli velvollinen järjestämään tuotteidensa jätehuollon ja kierrätyksen kustannuksellaan. Tuottajavastuunsa Stockmann on hoitanut liittymällä tuottajayhteisöihin, jotka puolestaan käytännön tasolla vastaavat maanlaajuisesti käytöstä poistuneiden tuotteiden keräyksestä, kierrätyksestä ja muusta jätehuollosta. Pakkausalan ympäristörekisteri PYR Oy vastaa pakkausten ja pakkausjätteen keräyksestä ja kierrätyksestä, SER-Tuottajayhteisö ry (SERTY) puolestaan sähkö- ja elektroniikkatuotteiden sekä Recser Oy kannettavien akkujen ja paristojen kierrätyksestä. Kuluttajat voivat palauttaa käytöstä poistetut tuotteet näiden tuottajayhteisöjen ylläpitämiin keräyspisteisiin veloitusetta. Tavarataloissa otetaan vastaan kuitenkin myös asiakkailta tulevia jätteitä. Elintarvikeosastolla kerätään palautusjärjestelmään kuuluvat pantilliset juomapakkaukset. Asiakas voi palauttaa myös käytettyjä paristoja sekä viihde-elektroniikkaa. Asiakkaat eivät palauta jätteitä suuria määriä, juomapakkauksia lukuun ottamatta, eikä niiden määrää seurata erikseen, vaan ne sisältyvät tavaratalon jätemääriin.

6 UUDEN JÄTELAIN SOVELTAMINEN STOCKMANN-TAVARATALOISSA

6.1 Jätelain tarkoitus ja soveltamisala rajauksineen

Lakiehdotuksen mukaan jätelain tarkoitus määriteltäisiin 1 §:ssä. Säädös vastaisi suurilta osin nykyistä jätelakia, uutena elementtinä tarkoitukseen lisättäisiin roskaantumisen ehkäisy ja toimivan jätehuollon varmistaminen. Asianmukaiset jätehuoltopalvelut olisi pyrittävä takaamaan kaikille jätteen tuottajille kaikissa oloissa ja jätteiden tulisi päätyä asianmukaiseen jätehuoltoon riippumatta siitä, missä tai minkälaisessa toiminnassa ne syntyvät (HE 199/2010, 61).

Lakiehdotuksen 2 §:ssä määriteltäisiin, että lakia sovelletaan jätteeseen, jätehuoltoon ja roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, josta syntyy jätettä. Soveltamisalan rajaukset määriteltäisiin 3 §:ssä. Sen mukaan jätelain soveltamisalasta rajattaisiin pois kaikki muut sivutuoteasetuksen mukaiset eläinperäiset sivutuotteet, paitsi ne, jotka on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biokaasu-, kompostointi- tai muissa biologisissa käsittelylaitoksissa.

Tällä säädöksellä viitataan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1774/2002 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveys säännöistä. Tätä asetusta kutsutaan sivutuoteasetukseksi. Päivittäistavarakaupassa sivutuoteasetus koskee eläimistä saatuja raakoja ja kypsennettyjä elintarvikkeita, jotka poistetaan myynnistä. Sivutuotteiksi luokitellaan raaka liha ja kala sekä niihin liittyvä leikkuujäte, kananmunat, maito ja maitotuotteet sekä kypsennetyt liha- ja kalatuotteet. Sivutuoteasetuksen mukaisesti käsiteltäviä ovat myös valmisruoat, joissa on lihaa, kalaa, äyriäisiä tai simpukoita.

Sivutuotekäsittelyyn liittyvää lainsäädäntöä valmistelee maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosasto. Sivutuotteet on kerättävä ja kuljetettava erillään muusta jätteestä. Jätehuoltoyhtiön on kuljetettava sivutuoteasetuksen mukainen jäte käsiteltäväksi tarkoitukseen hyväksytyssä käsittelylaitoksessa.

Sivutuoteasetuksen mukaiseen entisten eläinperäisten jätteiden käsittelyyn valmistellaan Stockmannilla ohjeistus erikseen.

6.2 Vaarallinen jäte

Yksi uuden jätelain tavoitteista on määritellä käsitteitä selkeämmäksi. Jätteen määritelmän tulisi selkeytyä ja nykyisen jätelain mukaan tietyt lähinnä tuotantoprosesseissa syntyvät jätteiksi luokitellut materiaalit olisivatkin sivutuotteita. Uudessa jätelaissa olisi myös määritelty milloin jäte lakkaa olemasta jätettä. Määritelmät sisältyisivät uuden jätelain 5 ja 6 §:iin.

Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan nykyinen käsite ongelmajäte korvattaisiin jatkossa käsitteellä vaarallinen jäte. Säädöksen mukaan vaarallisella jätteellä tarkoitettaisiin jätettä, joka on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, tai muu terveydelle tai ympäristölle vaarallinen jäte. Lisäksi vaaralliseksi jätteeksi luettaisiin muu jäte jolla on vastaava vaaraominaisuus.

Uusi termi vastaa EU:n lainsäädännössä käytettyä käsitettä. Vaarallisen jätteen määrittely perustuisi jätedirektiivin 3 artiklan 2 kohdan määrittelyyn jätteen vaaraominaisuuksista. Vaaraominaisuuksia tultaisiin jatkossa täsmentämään 6 § 3 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. (HE 199/2010, 66.)

Vaarallisten jätteiden käsittelyn määräykset sisältyisivät lakiehdotuksen 15, 16 ja 17 §:iin. Jätteiden erilläänpitovelvollisuus ja vaarallisten jätteiden pakkaamis- ja merkitsemisvelvollisuudet säilyisivät nykyisen jätealan lainsäädännön määräysten mukaisina. Sen sijaan 17 §:n mukaista vaarallisten jätteiden sekoittamiskielloa tiukennettaisiin nykyiseen sääntelyyn verrattuna. Säädöksen mukaan vaarallista jätettä ei saa laimentaa eikä muullakaan tavoin sekoittaa lajiltaan tai laadultaan erilaisiin jätteisiin. Hallituksen esityksen mukaan laittomasti keskenään sekoitetut jätteet olisi eroteltava, jos se olisi tarpeen terveyden, ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi sekä teknisesti mahdollista ilman erottelun aiheuttamia kohtuuttomia kustannuksia. Sekoittamiskiellosta voidaan poiketa vain, jos se on jätteen käsittelemiseksi tarpeellista ja toimintaan on ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. (HE 199/2010, 76.)

Stockmann-tavaratalojen jätteiden lajitteluohjeen mukaan ongelmajätteet kerätään tavarataloissa erillisiin keräyspisteisiin. Kerätyistä jätteistä laaditaan kirjantoimitus ja jätteet lajitellaan laaduittain, esimerkiksi aerosolit, paristot ja loisteputket erikseen.

Terminologian yhtenäistämiseksi uuden lainsäädännön kanssa Stockmann-tavaratalojen lajitteluohjeessa olevaa ongelmajäte –nimikettä olisi harkittava muutettavaksi vaaralliseksi jätteeksi. Mikäli päivitys jätejakeen terminologiaan tehdään, myös keräysastioiden merkintä on muutettava uuden terminologian mukaiseksi, samoin kuin sisäisten ohjeiden päivitys.

6.3 Tuottajavastuuta koskevat säädökset

Tuottajavastuu tarkoittaa tuotteiden valmistajien ja maahantuojien velvollisuutta järjestää tuotteidensa jätehuolto kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan käytöstä. Tuottajavastuu juontaa juurensa Euroopan jätelainsäädännöstä, jossa tuottajan vastuu ulotetaan tuotteen eliniän jälkeiseen aikaan. Sen tarkoituksena on edistää jätehuollossa luonnonvarojen kestävästä käyttöä, sekä kestävästä käytöstä ja kulutuksen periaatteita aina tuotesuunnittelusta jätteiden keräykseen ja jätehuollon kustannuksiin. (Karvonen, Kärnä & Maijala 2006, 19, 38.) Yritys voi hoitaa tämän velvoitteen joko liittymällä tuottajayhteisöön tai ilmoittautumalla Pirkanmaan ELY:n tuottajatiedostoon. Jos yritys huolehtii vastuunsa itse ilmoittautumalla tuottajatiedostoon, on sen itse hoidettava tuottajavastuun kaikki velvoitteet. Näitä ovat muun muassa selvitys kierrätysvelvoitteiden hoitamisesta sekä vuosittainen seurantatietojen raportointi (JäteL 18 f §).

Tuottajayhteisö on useiden tuottajien yhteenliittymä, joka hyväksytään tuottajayhteisöksi Pirkanmaan ELY:n päätöksellä. Halutessaan liittyä johonkin tuottajayhteisöön, yrityksen on otettava yhteyttä suoraan tuottajayhteisöön jäseneksi liittymistä varten. Tuottajayhteisö kilpailuttaa keräyspiste-, kuljetus-, uudelleenkäyttö-, raportointi- ja jätehuoltopalvelut sekä tekee niihin liittyvät sopimukset (Karvonen ym. 2006, 37). Näin toimien tuottajayhteisö huolehtii jäsentensä puo-

lesta tuottajavastuun velvoitteet käytännössä, kattaen myös viranomaisraportoinnin Pirkanmaan ELY:lle.

Tuottajavastuu koskee henkilöautojen, pakettiautojen ja niihin rinnastettavien muiden ajoneuvojen, moottorikäyttöisten tai muiden ajoneuvojen ja laitteiden renkaita, sähkö- ja elektroniikkalaitteita, paristoja ja akkuja sekä paperin ja niihin rinnastettavien paperituotteiden ja pakkausten valmistajaa ja maahantuojaa. Pakkausten osalta tuottajavastuu koskee myös pakkaajia ja pakattujen tuotteiden maahantuojaa. (JäteL 18 b §.) Tuottajavastuu on hoidettava erikseen jokaisen tuoteryhmän osalta, mikäli yritys on tuottajavastuussa useammasta edellä mainitusta kohdasta.

6.3.1 Maahantuojan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuus tuotesääntelyssä

Lakiehdotuksen 8 §:llä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin jätehierarkian etusijajärjestys. Etusijajärjestys tulisi ottaa huomioon mahdollisuuksien mukaan kaikessa toiminnassa, jossa sen toteutumiseen voidaan vaikuttaa.

Tuotantoa ja tuotteita koskeva sääntely olisivat osittain nykyisen jätelain mukaisia. Lakiehdotuksen 9 §:n säädökset olisivat luonteeltaan joustavia, eivätkä ne sellaisenaan riittäisi perusteeksi käyttää hallintopakkoa tai määrätä rangaistusta. Hallintopakko tarkoittaa sitä, että hallintoviranomainen antaa määräyksiä sellaiselle, joka rikkoo lakia tai sen nojalla annettua asetusta tai määräystä.

Lakiehdotuksen 9 § 1 momentin mukaan tuotteen valmistajan olisi tuotteen valmistuksen yhteydessä noudatettava materiaalitehokkuutta sekä pyrittävä korvaamaan valmistuksessa terveydelle ja ympäristölle haitalliset raaka-aineet haitattomilla. Lisäksi valmistajan olisi valittava sellainen tuotantomenetelmä, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän jätettä. Tuotteen valmistajan lisäksi tuotteen markkinoille saattajan ja jakelijan on mahdollisuuksien mukaan varmistettava 3 momentin mukaan siitä, ettei tuotetta markkinoille saatettaessa saisi pakata tarpeettomasti. Tuotteen olisi myös oltava kestävä, korjattava ja uudelleenkäytettävä sekä jätteenä kierrätettävä. Lisäksi tuotteen tuottajan, maahantuojan sekä jakelijan olisi mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että

tuotteesta ei aiheudu jätteenä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle eikä siitä aiheudu roskaantumista tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle. Hallituksen esityksen mukaan tuotteiden vaikutusten arvioinnissa valmistajat ja maahantuojat voisivat käyttää apuna esimerkiksi ympäristömerkintöjä sekä REACH-asetuksen mukaisia kemikaalien rekisteröintejä ja käyttöturvallisuustiedotteita (HE 199/2010, 72).

Tuotteen merkitsemisestä ja tiedotusvelvollisuudesta säädettäisiin 9 § 2 momentissa. Tuotteen valmistajan, maahantuojan ja jakelijan olisi tarpeen mukaan huolehdittava siitä, että tuotteessa on sen ominaisuuksia selventäviä ja käyttöä, uudelleenkäyttöä, jätehuoltoa ja tuottajavastuun kohdentamista helpottavia merkintöjä. Lisäksi tuotteen käyttäjille olisi mahdollisuuksien mukaan tiedotettava tuotteeseen tehdyistä merkinnöistä ja niiden merkityksestä. Tuotteesta olisi myös annettava jätehuollon toimijoille tarpeelliset tiedot tuotteen tai sen osien uudelleenkäytöstä, purkamisesta ja kierrätyksestä sekä mahdollisten vaarallisten aineiden ja osien sijainnista tuotteessa. Tiedotusvelvollisuus voidaan toteuttaa joko tuotteeseen tai pakkaukseen sisällytetyillä tiedoilla tai myymälässä tapahtuvalla erillisellä tiedottamisella ja ohjauksella (HE 199/2010, 72).

Edellä olevat määräykset ovat Stockmann-konsernissa huomioon otettavia erityisesti ostoissa ja hankinnoissa. Koska suurin osa tuotteen ympäristövaikutuksista määritellään jo tuotteen suunnitteluvaiheessa, valmiin tuotteen ympäristövaikutuksiin on osto- tai hankintavaiheessa enää vaikea vaikuttaa. Tuotteita myyntiin ostettaessa on otettava huomioon tarpeeton pakkaus ja tuotteisiin liittyvät edellä mainitut tiedotusmerkinnät. Nämä asiat ovat jo tällä hetkellä hyvin hoidettuja. Stockmannilla ei ole omia tehtaita tai tuotantolaitoksia, vaan tuotteet ostetaan tavarantoimittajilta pääasiassa Euroopasta ja Aasiasta.

6.3.2 Tuottajavastuu maahantuojana

Tuottajavastuun osalta lakiehdotuksen 46 §:n mukaan jätehuollon järjestämisvelvollisuus (keräys, kuljetus, hyödyntäminen ja loppukäsittely sekä näiden toimintojen tarkkailu ja jälkihoito) sekä vastuu siitä aiheutuvista kustannuksista kohdentuisi tuotteet markkinoille saattaneisiin valmistajiin ja maahantuojiin. En-

sisijainen vastuu olisi omista tuotteista, mutta toissijainen vastuu tulisi sellaisten muiden vastaavien tuotteiden jätehuollosta, joiden tuottajat ovat lopettaneet toimintansa. Vapaamatkustajia ei enää olisi, vaan muut joutuisivat hoitamaan veloitteet laiminlyövän tai poistuneen tuottajan puolesta. Yksittäisen tuottajan toissijainen vastuu muiden vastaavien tuotteiden jätehuollosta tulisi kuitenkin rajoittumaan tuottajan sen hetkiseen markkinaosuuteen.

Uusia tuoteryhmiä ei ehdotettaisi otettavaksi tuottajavastuun piiriin. Tuottajavastuun piiriin kuuluisivat edelleenkin lakiehdotuksen 48 §:n mukaan ajoneuvojen renkaat, ajoneuvot, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot ja akut, paperituotteet sekä pakkaukset. Hallituksen esityksen mukaan tässä yhteydessä tuottajiksi rinnastetaan valmistajan ohella näitä tuotteita markkinoille saattavat ammattimaiset maahantuojat sekä pakkausten osalta pakattujen tuotteiden ammattimaiset maahantuojat (HE 199/2010, 95).

Paperituotteiden osalta tuottajaksi rinnastettaisiin painettujen paperituotteiden ammattimainen maahantuoja (HE 199/2010, 96). Tämä täsmennys koettiin tarpeelliseksi, koska voimassaoleva tuottajavastuu ei ole kattanut valmiina lehtinä tai katalogeina Suomeen tuotavien paperituotteiden maahantuoja. Näihin rinnastettavana paperituotteina pidettäisiin uuden lain mukaan myös suoramainontajulkaisuja, postimyyntiluetteloita ja kirjekuoria. Lakiehdotuksen 50 §:n mukaan kiinteistön haltijalle säädetään velvollisuus järjestää tuottajavastuun piiriin kuuluvien paperituotteiden keräys. Velvollisuus ei tulisi koskemaan tuottajan järjestämän alueellisen vastaanoton piiriin kuuluvia kiinteistöjä pientalo- tai haja-asutusalueella. Käytännössä kiinteistön haltija, tarvittaessa yhdessä naapuri-kiinteistöjen kanssa, järjestää keräystä varten tarvittavan tilan ja jätteen, jonka tuottaja tyhjentää ja hoitaa edelleen käsittelyyn. Tuottajalla on 51 §:n mukaan tiedotusvelvollisuus järjestämästään vastaanotosta käytöstä poistettavien tuotteiden haltijalle.

Stockmann toimii tällä hetkellä osassa valikoimissaan olevien lehtien ja kirjojen maahantuojana. Todennäköistä on, että asiakkaat eivät jatkossa toisi keräykseen näitä tuotteita, varsinkin kun kiinteistön haltijan velvollisuus järjestää paperituotteiden keräys tulee voimaan. Lisäksi kirjojen osalta luetun kirjan heittäminen paperinkeräykseen ei sovi suomalaiseen luonteeseen ja kulttuuriin. Kirja on

liian arvokas pois heitettäväksi. Ensisijaisesti vanhat kirjat kierrätetään eteenpäin ja osa kirjoista on keräilytavaraa. Vanhojen kirjojen keräily tulee varmasti myös lisääntymään elektronisten kirjojen yleistyessä.

Lakiehdotuksen 46 § muuttaa pakkausten tuottajavastuun nykyisestä osittaisesta tuottajavastuusta täydeksi tuottajavastuuksi. Pakkausala on suhtautunut tähän ehdotukseen erittäin kriittisesti. Ympäristövaliokunta muistuttaa mietinnössään, että täysi tuottajavastuu ei estä tuottajia perustamasta tarkoitukseen soveltuvaa keräysjärjestelmää yhteistoiminnassa kunnan, kunnan jätelaitosten, kaupan tai yksityisten jätehuollon palveluyritysten kanssa (YmVM 23/2010, 14). Muiden kuin paperin osalta tuottajavastuun laajuuden lähtökohtana hallituksen esityksessä pidetään sitä, että tuotteen viimeiselle haltijalle turvataan koko maan kattavasti tietty vähimmäispalvelutaso, jonka saatavuus ja laatu on turvattava kaikissa olosuhteissa. Kohtuulliseksi katsotaan koko maan kattava verkosto siten, että matka vastaanottopisteeseen vastaa normaalia matkaa erityisjätteen vastaanotto paikalle tai kyseisten tuotteiden myymälään. Tuotteen luovuttamisesta keräysverkostoon ei saa periä maksua. (HE 199/2010, 96-97.) Erityisesti pakkausalan tuottajayhteisö Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR Oy on vastustanut tätä säädöstä hyvin voimakkaasti. PYR:in mukaan ympäristön kannalta ei ole kannattavaa kerätä pakkauksia harvaan asutuilta alueilta ja kuljettaa ne jätteenkäsittelylaitokseen.

Stockmann kuuluu jo nyt PYR:iin. Tuottajavastuun hoitamisen pakkausten osalta voi siirtää jatkossakin PYR tuottajayhteisön hoidettavaksi. Laajentuvan vastuun vuoksi tuottajayhteisön vuosimaksut voivat nousta. Sen sijaan paperituotteiden osalta Stockmann ei ole vielä minkään tuottajayhteisön jäsen. Ammattimaisena paperituotteiden maahantuojana vastuu kannattaa siirtää tuottajayhteisön hoidettavaksi. Suomessa tällä hetkellä on kaksi hyväksyttyä keräyspaperin tuottajayhteisöä, Paperinkeräys Oy sekä Suomen Keräystuote Oy.

JÄLKI-työryhmän valmistelemassa luonnoksessa asetukseksi tuottajan järjestämien vastaanotto paikkojen määrästä todetaan pakkausten olevan ainoa tuottajavastuuala, jossa tuottajat eivät ole järjestäneet koko maan kattavaa keräysverkkoa. Autonrenkaiden, paperin, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun sekä kannettavien akkujen ja paristojen keräysverkosto kattaa jo nyt käytännössä lähes

koko maan. Keräysverkon laajuudesta ei ole olemassa säädöstä. Tuottajayhteisöjen järjestämiä kuitupakkausten keräyspisteitä on kuitenkin nykyisin noin 225:n kunnan alueella yhteensä noin 1 500 keräyspistettä. Metall-, lasi- ja muovipakkausten osalta tilanne on heikko. Näiden pakkausten keräyspisteitä ylläpitävät ja kustantavat kunnat. Metallinkeräyspisteitä on 246 kunnassa yhteensä 3 210 ja lasinkeräyspisteitä on 246 kunnan alueella yhteensä 3 685. Muovin keräys on kaikista heikoimmin järjestetty. Sitä kerätään vain 80 kunnan alueella yhteensä 394 keräyspisteessä. (Ympäristöministeriö 2010, 4.) Tällä hetkellä esimerkiksi Tampereelta ei löydy yhtään alueellista keräyspistettä muoville.

Ympäristöministeriön neuvotteleva virkamies Riitta Leinen arvioi Ympäristölehden haastattelussa, että jatkossa tuottajien vastuulle tulevat siirtymään pakkausten alueelliset keräyspisteet. Kuntien ylläpitämät keräyspisteet tulevat todennäköisesti siirtymään tuottajayhteisön hoitoon ja samalla keräysverkoston alueellista kattavuutta tullaan parantamaan koko Suomen osalta. Leinen mukaan harvaan asutuilla alueilla keräyspisteet voivat olla esimerkiksi ruokakauppojen yhteydessä ja isommissa taajamissa keräyspisteitä on tiheämmässä. Kiinteistökohtaista keräystä ei kuitenkaan vaadita. Yksityiskohtaisia ohjeita tullaan vielä antamaan erillisillä säännöksillä. (Rantajärvi 2010.)

6.3.3 Tuottajavastuu jakelijana

Tuotteen jakelijan velvollisuudesta vastaanottaa käytöstä poistettuja tuotteita kustannuksellaan säädettäisiin lakiehdotuksen 56 §:ssä. Vastaanottovelvoite ei tulisi koskemaan paperituotteiden eikä pakkausten jakelijoita.

Myyjän tai muun jakelijan on otettava vastaan käytöstä poistetut paristot ja akut. Vastaanoton edellytyksenä ei saa olla uuden vastaavan tuotteen ostaminen. Tältä osin vastaanotto toimii jo tällä hetkellä Stockmann-tavarataloissa.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osalta myyjän vastaanottovelvollisuus koskisi vain niitä tilanteita kun tilalle ostetaan uusi vastaava tuote. Vastaanotto on järjestettävä ensisijaisesti jakelijan omissa tiloissa. Yhteisvastaanottopiste on

myös mahdollinen, esimerkiksi kauppakeskuksissa. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osalta vastaanotto Stockmann-tavarataloissa toimii jo tällä hetkellä. On kuitenkin otettava huomioon, että lakiehdotuksen 52 § sääntelee toimia uudelleenkäytön edistämiseksi. Tuottajavastuun mukaan uudelleenkäyttöä on edistettävä myös jätehuoltovaiheessa. Tämä tarkoittaa sitä, että käytöstä poistetut laitteet tulisi kerätä siten, että ne eivät rikkoudu ja että uudelleenkäyttöön soveltuvat laitteet voitaisiin erottaa jätevirrasta. Erotteluvaiheessa voidaan huomioida se, onko laitteille kysyntää. (HE 199/2010, 98.)

Erityistä huolta kaupoissa on aiheuttanut vastaanottovelvollisuus koskien energiansäästölamppuja. Kuluttajilta palautuvien energiansäästölamppujen vastaanotto kaupassa ei ole suotavaa, koska käsittelyn yhteydessä ne saattavat pakkaamattomina helposti särkyä. Tällöin niistä mahdollisesti vapautuva elohopea on suuri riski elintarvikkeiden tuoteturvallisuudelle sekä riski työntekijän työturvallisuudelle. Lausunnossaan ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että energiansäästölamppuja voi palauttaa ilman uuden tuotteen ostovelvoitetta (YmVM 23/2010, 16).

6.3.4 Tuottajan ja jakelijan tiedotusvelvollisuus

Lakiehdotuksen 51 § ja 57 §:n mukaan tuottajan ja jakelijan olisi tiedotettava käytöstä poistettavien tuotteiden haltijoille järjestämästään vastaanotosta. Tiedotus voisi tapahtua esimerkiksi myyntipisteissä olevin kilvin tai myymälän muussa markkinoinnissa. Lainsäätäjä katsoo, että erillinen tiedotusvelvollisuus on tarpeen jotta käytöstä poistettuja tuotteita toimitettaisiin tuottajavastuujärjestelmään. (HE 199/2010, 100.)

Tällä hetkellä tiedotusvelvollisuutta ei ole tavarataloissa hoidettu. Tiedottaminen on mahdollista esimerkiksi kassoilla olevilla kylteillä niillä osastoilla, joissa kyseisiä tuotteita myydään. Kylteissä voidaan osoittaa lähin keräyspaikka, tai myyjä voi vastaanottaa tuotteen ja toimittaa sen esimerkiksi taustatiloihin järjestettyyn keräyspisteeseen. Lisäksi myymälässä olevat keräysastiat, esimerkiksi paristoille, ovat merkinä siitä, että kyseisiä tuotteita voi palauttaa.

6.4 Juomapakkausten merkinnät ja vastaanottovelvollisuus

Lakiehdotuksen 48 § säännöksen mukaan tuottajavastuu koskisi juomien pakkaajaa tai pakattujen juomien maahantuoja, jonka liikevaihto on vähintään 1 miljoona euroa. Palautusjärjestelmään kuulumisen olisi tuottajalta riittävä osoitus tuottajavastuun hoitamisesta (HE 199/2010, 104). Juomapakkausverovelvollisella olisi mahdollisuus valita, liittyykö se pakkaukset palautusjärjestelmään ja saa siten verottomuuden, vai maksaako se veron. Lakiehdotuksen 70 §:n mukaan, jos juomapakkaus liitetään palautusjärjestelmään, on kyseiset juomapakkaukset merkittävä siten, että niistä käy selkeästi ilmi pantin määrä sekä juomapakkauksen kuulumisen palautusjärjestelmään.

Poikkeuksen merkintävelvollisuudesta voi myöntää hakemuksesta Pirkanmaan ELY-keskus. Poikkeusluvan voivat saada esimerkiksi ravintolat ja hotellit, joissa juomapakkauksia ei missään vaiheessa luovutettaisi kuluttajien palautettavaksi. Poikkeus voitaisiin myös myöntää, jos järjestelmän ylläpitäjä voisi osoittaa ettei merkintöjen puuttuminen olennaisesti vaikeuttaisi juomapakkausten palauttamista. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta mainitaan kuluttajien vakiintunut tapa palauttaa alkoholipulloja Alkon myyntipisteiden palautusautomaatteihin. (HE 199/2010, 106.)

Maahantuojilla ei ole yleensä mahdollisuuksia vaikuttaa tuotteen alkuperämaassa valmistettuihin etiketteihin ja vaatia niihin esitettyä panttimerkintää. Käytännössä panttimerkintä pitäisi tehdä Suomessa jälkikäteen, joka tulisi nostamaan tuotteen kustannuksia. EU-oikeuden näkökulmasta tämä voitaisiin katsoa kilpailun esteeksi EU:n sisämarkkinoilla. Stockmann toimii satunnaisesti maahantuojana myös juomien osalta. Esimerkiksi maakampanjoihin tuotetaan elintarvikkeita suoraan kyseisestä maasta.

Pantillisten juomapakkausten jakelijan olisi lakiehdotuksen 71 §:n mukaan otettava vastaan samaan järjestelmään kuuluvat tyhjät juomapakkaukset ilman ostovelvoitetta, ja maksettava niistä palauttajalle pantti. Jakelijan ei edelleenkään tarvitsisi ottaa vastaan toiseen järjestelmään kuuluvia juomapakkauksia (HE 199/2010, 107). Pienien vastaanottopisteiden osalta säädöstä on lievennetty.

Vastaanottovelvollisuus koskisi vain myynnissä olevien juomapakkausten määrään nähden kohtuullista määrää juomapakkauksia.

Lakiehdotuksessa sallitaan edelleen kauppakeskuksiin eri liikkeiden yhteispa-lautuspisteet (HE 100/2010, 107). Tällä perusteella Stockmann-tavarataloissa toimiviin kahviloihin mahdollisesti palautettavien juomapakkausten osalta voi-daan osoittaa palautuspaikaksi tavaratalossa tai kauppakeskuksen tiloissa si-jaitseva palautuspiste.

6.5 Kirjanpitovelvollisuus

Jätteiden ja jätehuollon kirjanpitovelvollisuudesta säädettäisiin 118 §:ssä. Tuot-tajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden kirjanpidosta säädettäisiin erikseen 54 §:ssä. Velvollisuus säädettäisiin direktiiviä laajemmaksi, koska sillä halutaan muun muassa ohjata toimijoita seuraamaan tuottamansa jätteen määrää ja ke-hitystä. Kirjanpitovelvollisuus ei koske kotitalouksia, mutta se koskisi kuten ny-kyisinkin toimintaa, jossa syntyy vaarallista jätettä sekä toimintaa joka edellyttää ympäristölupaa. Uutena määräyksenä sen sijaan edellytettäisiin kirjanpitovelvol-lisuuden täyttämistä myös muilta jätteen tuottajilta, jos toiminnassa syntyvän jätteen määrä on vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa. Velvollisuus laajenisi koskemaan esimerkiksi suuria vähittäiskaupan yksiköitä, jotka eivät ole ympä-ristölupavelvollisia. Kirjanpito on tehtävä toimipaikkakohtaisesti. Kirjanpitovelvol-lisia ovat jätteen tuottajat, ammattimaiset välittäjät, kuljettajat ja kerääjät. Nykyi-sen lain mukaan kirjanpitovelvollisuus koskee vain vaarallisen jätteen ammatti-maista kuljettajaa.

Kirjanpitoon olisi lakiehdotuksen 119 §:n mukaan kerättävä tiedot toiminnassa syntyneen, kerätyn, kuljetetun, välitetyn tai käsitellyn jätteen lajista, laadusta ja määrästä, alkuperästä ja toimituspaikasta sekä jätteen kuljetuksesta ja käsitte-lystä. Kirjanpitoon olisi myös sisällytettävä jätteen määrä suhteutettuna toimin-nan laajuutta kuvaavaan muuttujaan. Muuttuja voi olla toiminnan luonteeseen sopiva suure, esimerkiksi liikevaihto, työntekijöiden määrä tai asiakaspaikkojen lukumäärä. Kirjanpidon säilytysaika on kuusi vuotta.

Stockmann-tavarataloissa Suomessa tuotettiin vuonna 2009 lähes 5 475 tonnia jätettä (Stockmann-konsernin vastuullisuusraportti 2009, 7). Ympäristöohjelman mukaisesti jätteet on tavarataloittain tilastoitu jakeittain jo vuodesta 2003 lähtien. Samaan tilastoon on muuttujana tallennettu myös nettomyynti- tai liikevaihtotiedot. Uutta säädöstä vastaava kirjanpito tapa on siis ollut kaikissa Suomen tavarataloissa käytössä jo vuodesta 2003 alkaen.

Siirtoasiakirjojen osalta uuteen jätelakiin ehdotetaan 121 §:n mukaisesti siirtoasiakirjojen laatimisvelvollisuutta vaarallisten jätteiden lisäksi muun muassa hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä. Siirtoasiakirjan sisältämät tiedot säilyisivät nykyisen sääntelyn mukaisina, eli niiden tulisi sisältää tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja –päivämäärästä sekä kuljettajasta. Pykälän 2 momentti säätäisi jätteen haltijan huolehdittavaksi sen, että siirtoasiakirja on mukana kuljetuksen aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä vastaanottajalle.

Hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteitä syntyy niissä tavarataloissa, joiden kiinteistön huollosta tavaratalo huolehtii itse. Kauppakeskuksissa toimivilla tavarataloilla tämä saattaa hoitua kauppakeskuksen toimesta. Niiden tavaratalojen osalta, jotka huolehtivat itse kaivojen tyhjennyksestä, tulee huolehtia siirtoasiakirjan laadinnasta ja siitä, että kyseinen asiakirja lähtee asianmukaisesti kuitattuna jätekuljetuksen mukaan. Jätteen haltijan sekä vastaanottajan on molempien säilytettävä allekirjoittamansa asiakirja tai sen jäljennös kolmen vuoden ajan allekirjoituksesta. Siirtoasiakirja voi olla myös sähköinen, mikäli se on sähköisesti allekirjoitettavissa ja se on luettavissa kuljetuksen aikana.

6.6 Laiminlyöntimaksut

Lakiehdotuksen 131 §:n mukaan valvonnassa otettaisiin käyttöön laiminlyöntimaksu. Laiminlyöntimaksujen olisi tarkoitus kohdistua sellaisiin laiminlyönteihin, jotka on helppo näyttää toteen, eivätkä vaadi erityisiä tutkinnallisia toimia. Tällä pyritään pitämään ero rikosoikeudelliseen seuraamukseen selkeänä.

Stockmann-tavaratalojen kannalta mahdollisuus laiminlyöntimaksuihin jaetaan kahteen eri säännökseen. Laiminlyöntimaksun olisi velvollinen maksamaan tuottaja, joka laiminlyö tuottajavastuunsa mukaisen velvollisuuden pitää kirjaa ja toimittaa kirjanpitoa koskevat tiedot. Tuottajarekisteriin hakeutumatta jättäytyminen merkitsisi käytännössä kaikkien tuottajavastuuta koskevien velvollisuuksien täyttämättä jättämistä (HE 199/2010, 136). Tuottajalle se voisi merkitä jopa satojen tuhansien eurojen vuosittaista säästöä. Sen vuoksi laiminlyöntimaksun suuruudeksi määriteltäisiin 132 §:n mukaan yksi prosentti maksuvelvollisen edellisen vuoden liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 500 euroa ja enintään 500 000 euroa. Ennen laiminlyöntimaksun määräämistä, valvontaviranomaisen olisi ensin 133 §:n mukaisesti kehoitettava kirjallisesti laiminlyöjää korjaamaan menettelynsä laiminlyöntimaksun uhalla. Aikaa korjaamiselle olisi varattava vähintään 30 päivää. Mikäli laiminlyöntiä ei korjata, maksu voitaisiin määrätä 60 päivän kuluessa kehoituksessa annetun määräajan päättymisestä.

Toinen mahdollisuus laiminlyöntimaksun määräämiseen olisi 121 §:n mukaisen siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden laiminlyönti. Tästä laiminlyöntimaksun suuruus olisi 500 – 10 000 euroa riippuen laiminlyönnin laadusta, laajuudesta ja sillä saavutetusta taloudellisesta edusta.

Laiminlyöntimaksua voitaisiin kohtuullistaa tai jopa jättää kokonaan määräämättä, mikäli maksuvelvollinen voisi osoittaa, että laiminlyönti on johtunut erehdyksestä, poikkeuksellisista oloista eikä sillä ole saavutettu merkittävää taloudellista etua.

6.7 Voimaantulosäännökset

Lakiehdotuksen 148 §:n mukaan laki tulisi voimaan vuoden kuluttua sen vahvistamisesta. Tällä hetkellä arvio voimaantulon ajankohdasta on huhti-toukokuu 2012. Hallituksen esityksen mukaan on kuitenkin tarpeen säätää tiettyjä velvollisuuksia koskevia pidempiä siirtymäaikoja (HE 199/2010, 142). Viranomaiset, yritykset, kansalaiset ja muut tahot, joita uusi laki tulee koskemaan, saavat näin valmistautumisaikaa uusien säännösten toimeenpanoon. Lisäksi siirtymäaikana tullaan uutta jätelakia muuttamaan vastaavaksi useita valtioneuvoston asetuksia

ja päätöksiä. Viranomaiset tulevat myös tarvitsemaan uutta lainsäädäntöä koskevaa tietotusta ja koulutusta ja tietojärjestelmät tarvitsevat päivityksiä.

Lakiehdotuksen 152 §:n mukaan tuottajavastuuta koskevaa lukua 6 tultaisiin soveltamaan vasta vuoden kuluttua jätelain voimaantulosta. Poikkeuksena tähän on kuitenkin 49 §:n mukainen käytöstä poistettavien pakkausten vastaanotto. Niiden vastaanotto olisi järjestettävä vasta kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Siirtymäaikojen osalta tuottajavastuusäännöksiin sovellettaisiin vanhaa vuoden 1993 jätelain tuottajavastuuta koskevia säännöksiä.

Painetun paperin osalta maahantuojan olisi tehtävä hakemus tuottajarekisteriin tai liityttävä tuottajayhteisöön yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten merkintöjä koskevaa 70 §:ää sovellettaisiin yhden vuoden kuluttua lain voimaantulosta siten, että säädöstä sovelletaan niihin juomapakkauksiin jotka siirtymäajan jälkeen luovutetaan kulutukseen.

7 LOPUKSI

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistus on ollut pitkä ja monivaiheinen prosessi, jonka päätyminen on vieläkin 2-3 vuoden päässä. Koko lainsäädäntöhankkeen läpivieminen asetusten valmisteluun asti kestää kokonaisuutena 6-7 vuotta. Jätealan lainsäädäntö koskee erittäin laajaa joukkoa niin yksityisiä henkilöitä, julkisyhteisöjä kuin yrityksiäkin. Laajan kohdejoukon kesken yhteisymmärryksen saavuttaminen kaikista kohdista on ollut vaikeaa. On tyypillistä, että jokainen taho haluaa ajaa omia etujaan saadakseen suotuisimman vaihtoehdon hyväksytyksi.

Tässä opinnäytetyössä on keskitytty tarkastelemaan uuden jätelain vaikutuksia erityisesti vähittäiskaupan näkökulmasta. Lain tarkastelun kohteeksi olisi voinut valita lukuisia muita näkökulmia, kuten esimerkiksi jätekuljetusyrityksen, perustuslaillisia kysymyksiä pohtivan, julkisyhteisön tai kuntasektorin näkökulman. Kaupan alan merkitys jätelain soveltamisen kannalta on kuitenkin suhteellisen iso. Vähittäiskauppa tuottaa, omasta toiminnastaan sekä hävikistä johtuen, 40 % yhdyskuntajätteestä yhdessä muiden palvelujen kanssa. Loput tulevat kotitalouksista, joiden jätteistä suurin osa on kaupasta lähtöisin. Ostetut tuotteet päätyvät kuluttajien käytön jälkeen useimmiten jätteeksi. Jätelaista ja sen soveltamisesta olisi saanut aikaan useammankin opinnäytetyön. Jatkossa opinnäytetyön aiheita voisivat olla lain voimaan tulon jälkeen lain tulkinnassa syntyvät erityiskysymykset tai mahdollisten oikeustapausten tutkinta uuden lain tulkinnan kannalta.

Loppuyhteenvetona voidaan todeta, että Stockmann-konsernin Suomen tavaramaloiden kannalta uusi jätelaki ei tule tuomaan kovinkaan suuria muutoksia. Lopullisten vaikutusten arvioimisessa on myös otettava huomioon vielä säätämättä olevat asetukset. Suurin osa jätelain uusista asioista on ollut käytäntönä jo vuosien ajan. Vuodesta 2003 asti tehty ympäristötyö ja ISO 14001 -standardiin liittyvä velvoite kehittää toimintoja ja yrityksen ympäristösuorituskyvyn mittaamista ovat olleet oikeansuuntaista toimintaa. Voi sanoa, että lainsäädäntö on tässä suhteessa seurannut hyväksi havaittuja käytäntöjä. Kaikissa vähittäiskaupan yrityksissä tilanne ei ole kuitenkaan välttämättä näin hyvä. Ympäristöasioiden hoito on kehittymättömämpää tai sitä ei kehitetä lainkaan. Isojen vähittäis-

kaupan ketjujen yksiköt ovat kuitenkin kaikki enemmän tai vähemmän sitoutuneita noudattamaan yleisiä ympäristöperiaatteita ja ympäristöystävällisiä toimintatapoja.

Lainsäädäntö on hyvä keino luoda puitteita arkipäivän ympäristöteoille. Suomi on harvaan asuttu maa, joten sääntelyn pitää tuoda kotitalouksissa syntyville jätteille lajittelupisteet logistisesti lähelle ihmisten jokapäiväisiä kulkureittejä. Jotta kierrätysyhteiskunnan tavoitteeseen päästäisiin, keräysverkoston muodostamisen tulee olla hallittua ja sijainteja on pohdittava ympäristön ja talouden kannalta optimaalisesti. Vaikka sanonta ”paras jäte syntymätön jäte” kuvaa ihanteellista tavoitetilaa, jätteettömään yhteiskuntaan tuskin koskaan tullaan pääsemään.

Kaupan merkitys keräysverkostossa tulee lähivuosina kasvamaan. Uuden jätelain säädös tuottajan velvollisuudesta tiedottaa vastaanottoaikkojen sijainnista, aukioloista ja niissä vastaanotettavista jätteistä sekä säädös vastaanottoaikaan olevan matkan pituudesta velvoittavat varsinkin kaupunkien keskustoissa toimivat vähittäiskaupat hakemaan toimintaan sopivia ratkaisuja. Keskustojen ulkopuolella toimivilla hypermarketeilla on usein omat ekopisteensä paikoitusalueen laidalla. Keskustan ulkopuolella maa on edullisempaa, joten maankäyttö on vähittäiskaupan tarpeisiin runsaampaa. Keskustassa maa on kallista, joten isoja paikoitusalueita ei ole helposti saatavissa. Ekopisteiden sijoittaminen ahtaasti rakennettuun keskustaan vaatii suunnittelua ja kekseliäisyyttä.

Kaupan keräyspisteiden suunnittelun kannalta energiansäästölamppujen palautus tulee lähivuosina kasvamaan merkittävästi. Kuluttajat tulevat käyttämään energiansäästölamppuja hehkulamppujen sijaan, johtuen Euroopan komission asetuksesta (244/2009). Siinä asetetaan uusia vaatimuksia lamppujen energiatehokkuudelle. Asetus ei suoraan kiellä käyttämästä hehkulamppuja, vaan ainoastaan kieltää tuomasta markkinoille tehottomia lamppuja. Hehkulamput eivät täytä tätä asetuksen vaatimusta ja ne tulevat poistumaan markkinoilta vaiheittain. Volyymin kasvaessa palautettavien lamppujen käsittelyturvallisuus tulee korostumaan entisestään. Kuluttajien palauttamien tuotteiden käsittelyn lisääntyminen kasvattaa riskejä. Siitä esimerkkinä ovat muutamat paristopalautuslaitteista alkaneet tulipalot vähittäiskaupassa. Energiansäästölamppujen keräyk-

sen turvalliseksi saamisen kannalta tarvitaan suunnittelua ja yhteistyötä kaupan ja sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajayhteisöjen kanssa.

Tuottajayhteisöjen ja kuntien ylläpitämät jätepisteet ovat jo nyt lisänneet kierrätystä. Keräyspisteiden sijoittaminen jokapäiväisten kulkureittien varrelle, lähelle asutusta ja kauppoja, on keräyksen onnistumisen edellytys. Lainsäätäjä ja viranomaiset ovat toimineet viisaasti suuntaamalla kehityksen jo olemassa olevan keräysverkoston parantamiseen ja laajentamiseen. Mikäli olisi lähdetty luomaan päällekkäisiä keräysverkostoja, vaarana olisi ollut eri järjestelmien aiheuttamat sekaannukset kuluttajien keskuudessa. Toimivan verkoston kehittäminen, laajentaminen ja yhteistyön lisääminen eri tahojen kesken, on sekä vähittäiskaupan että kuluttajan kannalta parempi vaihtoehto. Nykyisten keräyspisteiden kunnossapito, siisteydestä huolehtiminen ja kehityksen vastuuttaminen jollekin taholle on tärkeää. Kierrättämisen ja keräämisen tulee olla yksinkertaista ja helppoa kuluttajille, muuten se jää todennäköisesti tekemättä.

Vaikka uusi jätelaki määrää, että pakkausten keräysverkoston tulee olla valmiina vuonna 2014 ja sähkö- ja elektroniikkaromun keräysverkoston vuonna 2013, toimenpiteisiin ja valmisteluun on ryhdyttävä ripeästi. Tuottajavastuuasetusten säätäminen on ympäristöministeriössä valmisteilla siten, että luonnokset lähtevät lausunnoille kesällä 2011 ja asetusten odotetaan valmistuvan syyskuuhun 2011 mennessä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä ympäristövaliokunnan lausumaan energiansäästölamppujen keräyksen järjestämisestä. Lausumassaan ympäristövaliokunta halusi, että hallitus ryhtyisi siirtymäsäännöksistä huolimatta välittömiin toimenpiteisiin vastaanottojärjestelmän laajentamiseksi. Tämä tulee todennäköisesti nopeuttamaan energiansäästölamppujen keräysjärjestelmän luontia.

Kaupalla ja kuluttajilla tulisi olla yhteiset tavoitteet. Ihmisten arkipäivän tarpeiden huomioiminen edellyttää erinomaista palvelua, josta seurauksena on kaupan kannattavuuden paraneminen. Olennaisena osana on luoda kohtuuhintaisia palveluita, joka ovat saavutettavissa ja saatavilla asiakkaan tarpeen mukaan.

LÄHTEET

Eduskunta. Täysistunnon pöytäkirja PTK 102/2010 vp.

Eduskunta. Täysistunnon pöytäkirja PTK 167/2010 vp.

Eduskunta. Täysistunnon pöytäkirja PTK 170/2010 vp.

Ekroos, A., Kumpula, A., Kuusiniemi, K. & Vihervuori, P. 2010. Ympäristöoikeuden pääpiirteet. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Euroopan komission asetus (EY) N:o 244/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/32/EY täytäntöönpanemisesta ympäristötelevien kotitalouslamppujen ekologista suunnittelua koskevien vaatimusten osalta. EYVL L 76

Euroopan parlamentti. 2010. Euroopan parlamentin jäsenten esittämät kysymykset. Päivitetty 10.1.2011.
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2010-010575+0+DOC+XML+V0//FI>

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysturvallisuudesta. EYVL L 273

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta. EYVL L 312

Euroopan unionin virallinen lehti C 12.

Euroopan unionin virallinen lehti C 115.

Euroopan unionin virallinen lehti L 312.

HaVL 35/2010 vp. Hallintovaliokunnan lausunto ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 199/2010 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hollo, E. 2004. Ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojeluoikeus. Helsinki: Talentum Media.

ISO International Organization for Standardization. 2011. Luettu 3.3.2011.
http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/management_and_leadership_standards/environmental_management/iso_14000_essentials.htm

Jäteasetus 1993/1390

Jätelaki 3.12.1993/1072

Karvonen, M., Kärnä, A. & Maijala, A. 2006. Tuottajan ympäristövastuu. Helsinki: Edita.

KOM (2005) 666 lopullinen. Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Resurssien kestävä käytön edistäminen: jätteiden syntymisen ehkäisemistä ja kierrätystä koskeva teemakohtainen strategia.

Kuusiniemi, K., Ekroos, M., Leinonen, J., Marttinen, K. & Siitari-Vanne, E. 2001. Uusi ympäristönsuojelulainsäädäntö. Helsinki: Edita, 53-54.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38

Kuntalaki 17.3.1995/365

Kuusiniemi, K., Ekroos, A., Kumpula, A. & Vihervuori, P. 2001. Ympäristöoikeus. Helsinki: WSOY Lakitieto.

LA 107/2010 vp.

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 20.11.2009/897

Lyytimäki, J. & Hakala, H. 2008. Ympäristön tila ja suojele Suomessa. Toinen uudistettu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

OECD. 2009. Finland Environmental Performance Review 2009: Conclusions and Recommendations – Suomen ympäristöpolitiikan tuloksellisuutta arvioiva raportti – päätelmät ja suositukset. Luettu 20.6.2010.
<http://www.oecd.org/dataoecd/41/39/44305513.pdf>

PeVL 58/2010 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Rantajärvi, L. 2010. Jätelaki uudistuu. Suomen ympäristökeskus. Ympäristölehti 3/2010.
<http://www.environment.fi/default.asp?contentid=357770&lan=fi&clan=fi>

Salo, H. & Snellman, L. 1994. Jätelainsäädäntö. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Stockmann. 2011. Stockmann-konsernin vastuullisuusraportti 2009. Luettu 20.3.2011.
http://stockmanngroup.fi/attachments/yhteiskuntavastuu/vastuullisuusraportti_2009.pdf

Stockmann. 2011. Vuosikertomus 2010. Julkaistu 1.3.2011. Luettu 3.3.2011.
http://www.stockmanngroup.fi/attachments/vuosikertomukset/stockmann_ar2010_fin.pdf

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Suomen ympäristökeskus. 2009. Yhdyskuntajätteet. Päivitetty 18.11.2009. Luettu 27.2.2011. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=167504>

TaVL 30/2010 vp. Talousvaliokunnan lausunto ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Tilastokeskus. 2010. Jätetilasto 2009. Julkaistu 23.11.2010. Luettu 6.3.2011. http://www.stat.fi/til/jate/2009/jate_2009_2010-11-23_tie_001_fi.html

Valtioneuvosto. 2007. Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma. Julkaistu 19.4.2007. Päivitetty 4.5.2007. 62-67

Ympäristönsuojeluasetus 18.2.2000/169

Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86

Ympäristöministeriö. 2011. Jälki-työryhmän luovutuskirje. Päivitetty 14.4.2011. Luettu 15.4.2011. <http://www.environment.fi/download.asp?contentid=123486&lan=sv>

Ympäristöministeriö. 2010. Luonnos asetuksiksi tuottajan järjestämien vastaanottoaikkojen määrästä. 4.2.2010. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=116000&lan=fi>

Ympäristöministeriö. 2010. Hahmotelmia uuden jätelain nojalla annettaviksi asetuksiksi. Päivitetty 12.2.2010. Luettu 16.3.2011. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=115999&lan=fi>

Ympäristöministeriö. 2008. Kohti kierrätysyhteiskuntaa. Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016. Suomen ympäristö 32/2008. Helsinki.

Ympäristöministeriön asettamispäätös YM036:00/2007.

YmVM 23/2010 vp. Ympäristövaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

OIKEUSTAPAUKSET

KHO 1999:81

KHO 2002:82

KHO 2004:43

KHO 2004:60